

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCEGYEDIK ÉVFOLYAM—NO. 25. SZÁM

CLEVELAND, O., 1923. JUNIUS 22.

TARTALOM:

Simonyi óbester káplárja, írta: Móricz Pál. — A hédító bikaviadalok. — Uzsona, írta: nagy Lajos. — A déli tenger szigetein. — A földadó, írta: Nyári Andor. — Erdemes-e művészi lángelmének lenni? — Az aranyak, írta: Paizs Ödön. — Egyebet se tesznek velünk, csak elkönyvelnek...

VASARNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" sajtóirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW OSERNA, szerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road

1923 JUNIUS 15.

KI A LEGÉNY A GÁTON?

"ANNYI balszerencse közt s oly sok vi- szály után" — mikor a létért való küzdelemben szerzett sebeiddal megtérni próbálsz a lelked nyugalmához, mikor vi- gasztaló szavakban keressz enyhületet, olvasd el Epictetus-nak könyvét és friss erőre fog kapni ellankadt lelkierőd.

Mert nem igaz az, hogy egy vak, kegyet- len Végzet elkerülhetetlen akadályokat szeret lábaink elé gördíteni, vagy hogy egy szeszélyes, buta Sors vet elénk kiszá- mithatatlanság esélyeket. Ebben az értelem- ben nincsen Sors és végzet, mert magunk vagyunk az Élet kormányosai. Viharos hullám, veszélyes szirtek zátonya, mind- mind már kezdetétől fogva ott várnak re-ánk, tudjuk, hogy vannak, mért ne kerül- nök ki a végzetet? S ha nekiment a saj- kánk alattomos veszélynek és ha tépő vi- harok szántottak végig az élet-hajónk ár- bocain: fel akarod-e adni a harcot? Nem akarsz-e megküzdeni az életedért?

Valóban, a balszerencse csak emberre

neveli — az embert. A veszedelemben bizonyul be az, hogy ki a legény a gáton?

Kétféle módon viselkednek az emberek, ha balszerencse éri őket. Van, akit köny- nyen legyőz a sors, ha mostoha. Összeom- lik a végzetnek első csapása alatt. De an- nál nagyobb erőre kap egy másik lélek, mennél ellenségesebb támadással kell meg- küzdenie. Egyénisége óriásivá nő a viadal hevében, meghatványozza jellemét, erejét, becsületét.

A világtörténelem legkiválóbb alakjai abból a harcból nőttek ki, melyet a kedve- zőtlen körülményekkel kellett folytatniok.

Maga Epictetus oly szerencsétlen életű volt, hogy csak páratlan lelkierejének kö- szönheti a világ mindazokat a műveket, a melyekben ragyogó bölcseséggel tanítja nekünk az élet-bátorságot. Születésénél fogva rabszolgá volt. Beteges, gyenge és ösztövé. Gazdája kegyetlen bánásmódja folytán még hozzá sánta is. Mégse törte meg szellemét a sors. Hanem azt hirdette,

hogy addig szabad a lelke, a míg maga be nem ismeri a le- veretést. És ő sohasem adta meg magát.

Menj el a könyvtárba, kérd el e bölcsnek a művét és tanul meg belőle, hogy miként kell viselkedned annyi balszerencse közt, amennyiben neked soha se lesz részed. Tanuld meg azt, hogy miként kell fejedet föl- emelni és öntudatosan és büsz- kén emberre lenned.

Amerika nemzeti történeté- nek egyik kiváló alakja volt John Brown. Sok tekintetben meglepő volt, de az idők táv- lata hősi himbuszt vont az éle- te fölé. Sohasé szünt meg har- colni a sorssal, mely minduntá- lan meghusítottta terveit. — Egyik balszerencse a másik ut- tán érte. De neve ma mégis ott ragyog azok között, akiket nem rettenthetett meg se élet, se halál.

Egy ostoba világnak meg nem értő mellőzése alkotott Shalley- ből jobb poétát.

Byron-t gorilla-módon görbe lába vitte a szellemi térre, mert büszke öntudattal tudta, hogy neki mégis kiválóbbnak kell lennie embertársainál.

Majdnem éhenhalással küzdve alkotta meg Napoleonn világhó- dító terveit és világosan ott le- begett szeméi előtt a jövő már akkor, amikor iskolatársai mel- lőzték és türelmetlenek voltak hozzá. Ausztriát akkor hódítot- ta meg, amikor pokoli kinokkal gyötörte az epeköve.

Nem, nem tartóztathatja fel az embert semmibe abban, hogy teljes erejével lendüljön a célja felé, se külső akadály, se beteg- ség, vagy egyéb kedvezőtlen helyzet.

Ha meg akarod tudni, hogy ki vagy te magad: tanulmányozd a jellemedet ebből a szempontból. Vizsgáld meg önmagadat, hogyan viselkednél bizonyos körülmények között, mit tennél, ha a szerencse ellened fordulna.

Persze, mind nagyon el tudjuk viselni a sorsunkat, ha jól megy a dolgunk. Mi mind igen bájosan tudunk mosolyogni, ha de- rült az ég felettünk.

Hanem mit tennél te akkor, amikor el- léned fordultak körülmények és emberek? Mennyi bátorságra, mennyi lelkierejre vol- nál képes te akkor, amikor, a magad vagy mások hibájából, csalódásokkal kellene szembe tekintened?

Gondold meg, amit e kérdésekre felelsz, a választól függ jövőd.

ÉN...

AZ életben én vagyok a legkívánato- sabb.

Nélkülem nincs egészség. Nélkü- lem nem lehet se boldog, se hasznos az ember.

En rajtam épült fel a civilizáció és a kulturának én vagyok az erődít- ménye. Segítségem nélkül napfényt sohasé láttak volna rejtett kincsei a földnek és örökké kiaknázatlan- nok maradtak volna hatalmas for- rásai.

Senki más, mint én, nem tett az emberi társadalom- nak oly felbecsülhetetlen szolgálatot. Én magam több embert mentettem meg a kétségbeeséstől és tartottam vissza attól, hogy elemész- szék saját lelküket, mint a világon bárki, vagy bármi más.

En fejlesztettem ember- ré az embert. Nincs hozzám hasonló ezen a földön, mely a lelkekben lappangó erőket oly tisztán hitta volna elő, amilyen tisztán és hatalma- san én fejlesztettem ki a szellemét, meg a testét.

Egyetlenül valódi elégtéte- le az emberi lénynek az, hogy igazi férfivá és igazi emberre legyen; nélkülem lehetetlen a cél.

Lennének csak az emberek kénytelenek nélkülem élni, csak hamar eltűnne a föld színéről fajuk. Üpessé és érdektelenné válna az élet és a népet megölné az elernyedés.

A létnek lendítő kereke va- gyok én, az életnek centruma; minden más érdek körülöttem kering.

Valaki nélkülem akar bol- dogolni? — jellemtelen, önző és fejletlen lelkek csoportja, — le- gyen az férfi, vagy asszony, a társadalomnak javíthatatlan és haszontalan tagja.

En állok minden vagyón mögött. Enyém a művészet, enyém a tudomány. Enyém az embernek minden alkotása, enyém az embernek minden győ- zelme. Enyém önmaga fölé az embert, én feleltem el bá- natát, én oszlatom el gondjait, gyötrelmét, újjá születést bennem talál.

Mivel az Uristen felruházta az embert: minden előjogoknál nagyobb vagyok. Esz- közzé avatom az embert, hogy mindenható erejét és szépségét kifejezhesse vele az ezerarcú lélek.

De keservesen csalódik az a boldogta- lan, aki egyébbel akarja pótolni helyem, aki megkerüléssel akar embertársainál több boldogságot és megelégedést.

Ahogy a teremtményél a Teremtő nagyobb, úgy vagyok én nagyobb gazdag- ságnál, hírnél, tudásnál és minden egyéb- nél, ami az embernek szerzett tulajdona, mert én vagyok a forrás, amiből az ember mindent merít:

én: a MUNKA.

Keresztény Gondolatok

Írja: PATER ORAKTORNYAI LÁSZLÓ.

AMI KINGBUNK a halhatatlanság útmutatója. Előítélettel világgal fényt szór minden bajra, fényt szór a sápadt halálra, sírok és elhunyt csa- tomok fölött is.

Hát csak azért feszülnek az idegek, hogy a végén elpattanjanak? A szív csak azért dobog, hogy nyirkos gödörben rothadjon el? A keresztény világnézet erre is feleletet ad.

Az ember intelligenciája urra avatja a teremtet világra. De ezzel az uralommal sem éri be. Mégsebbre, jobbra tör. Természetükben lakó szellemiség dicsőítje az értelem ismeret viharját új tengerek, boldíthat- lan horizontok felé. A kultúra, az emberi szellem csodálatos feszültség és törekvés hangosan hirdeti, hogy nyugtalan az érz, miközben határt nem ismer. Egy másik szón, ahol az emberi szellem még szenvedélyesebben tört: az igazság. Keres egy kimeríthetetlen forrást, ahol végleg megnyugodhat. Olyan- nak vagyunk, mint a tapogatózó vak gyermek. Anyánkat keresük, hogy megjelölje út.

Egy napon arután a halál elcsitítja az agyvérést. Gúdrót és neki és be- temeti végével együtt. Lenn belőle füst és víz.

Er hát a vég? Rettenetes!

En a keresztény világnézet így fordítja le a bölcsesség és józanág nyelvén:

Bennünk állandóan cseng egy idegkiszárg: a boldogság vágya. Hangja el nem szűnik, együtt szór az a szív dobogásával. Olyan a vágy, mint valami nagyon hosszú beharagvása, amelyre minden soha nem hűvözött el a szív. Az emberiség minden karvát, amitől azt hiszi, hogy neki jó. Szívünk akar és felébred. Szeretne megpillenni, érteni, megérteni, mint a rézfőzék ifjú- ság. Mint a gyermek, semmi sem annyira lélektelen, mint a szörnyűség és kégyelmi eszközök megvilágításában, kitálatásban. Szépség az életnek van valami titkos unalma, nyugtalanság. Szemünk, hogy vágyaink tiszta, hamisítatlan. Még az élet is teher lehet. — Szépség egy jéghideg kő érte meg a szívet és lezserengett. Olyan az ember a halálban, mint a megfagyott csomag, röplini, érezni akar és kitértek a nyakát.

De ez nem a vég! Oh mily vigasztalás; édes remény!

Az Isten bölcséje, jóéje, az emberiség legjobbjának léte, millió és millió vértanú vére titkolja a sötét felfüggeszt. Természetünk két leg- nemesebb képességében: ismeretünkben és akaratunkban nem lehetett olyan vágy, amely meg nem felelt annak és amely, miután itt a földön el nem ér- hetett, egy más világban be nem teljesült.

A végzetlen tökéletességű teremtet Isten ilyen gazdagot nem bízott; terem- tetni embert, belelátani egy szinte elhatárolt szomszéd és engedni segítség nélkül végeláthatatlanságba menni, a szíve elvessni hagyni.

Nem! A halhatatlanság útmutatója a szellemi élet erejével kell ma- gunkhoz szorítani.

Felragyog a kereszt jele, amely tanusított Isten igazságosságáról. "Any- nyira szerette a világot, az embereket, hogy egyedülöt Fiát adá, hogy senki el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

Ott a Golgota. Két gerendára kifeszítve lát Krisztus... a legjobb ember méltóságát hussal... az Isten meztelenül...! Soha az ég ily nem dögött s a keresztrel lecsurgott vértócsában iszonyúan pislog az elfekvő nap vil- lága. Meghalt, odasórt mindent... a lélekért! Minden lelken ott reang egy csop Jézus rubintpiros véréből.

Vigyázzunk rá, mert vannak lélekvesztők az élet háborgó tengerén. Szé- ha a lélek elvész, akkor sok vesztett el, több mint az egész világ.

Hát nem hiúság és fértés minden a földön, ha a halhatatlan lélek a legnagyobb kincs?

Er csak annak hiúság és fértés, aki lélek nélkül él velük.

Aki lélek szerint él a halhatatlanság megbecsülésével, csak az tud élvezni igazán a földön is; csak az tekinthet át halhatatlan nyugalommal a földi menny- országtól az égi mennyországra.

A lélekjövés lehet csak életjövés.

Néhány szóban...

Babe Ruth-nak, Amerika leghíresebb professio- nális base-ball játékosának, 4,333 dollár a havi fizetése. A jövedelme természetesen sokkal nagyobb, mert évről-évre megjelenik a szimpadon, esetleg mozi-képen és "írásai"-val is jelentős összeget keres.

A Panamái öbölben, gyakorlatias közben, az "Arizona" nevű amerikai csatahajó, egy hatalmas cet- hallal "ütközött össze." A hajó a szörös értelmé- ben ketté szelődött az óriás állatot, de az "összeütkö- zés" olyan heves volt, hogy a hajóban is károkat oko- zott.

Napról-napra nehezebbé válik a vasúti mozdonyok munkája. A mai teherátvitelben horasztóan el- használnak a mozdonyok. Az amerikai vasutak mozdonyainak több mint negyedrészét állandóan a javító műhelyekben van.

EGYEBE CSAK

NEW YORKBAN szövből összejötték a tányok, hogy megbeszél- lyek mellett a jó em- szak utja elé pedig aka- new yorki rendőrkonf- szó, többek között ár- ról, amit az utóbbi- tézkedést, mind többet- közönségesen az utjain.

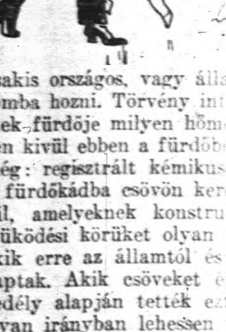
A rendőrkonferen- csak a gonosztevők azokról, akiket a rend- cipelnek az Igazság P- meg minden emberrel- és úgy könyveljék el- lehet tudni, mikor lesz- matra, mikor veszi el- meg a nevére se emlé- semmiféle más mód, m- nem áll a rendőrsz- rendeltetésére abból a- ból, hogy az illetőnek- személyazonosságát- ritsek.

Más szóval ez az aját- lat azt előzta, hogy- embereket inkább csak- bizonyos megállás, viss- tartás, regisztrálás, em- déy kiadás után enged- ezekután be a világba. H- a főrendőröknek ez a te- ve keresztülmenni, ez te- tetőznél azt az engedély- rozatot, amin az emberek- natától haláluk pillanatá-

Nézzünk egy kicsit- meg fogjuk állapítani, ho- gy és a házasságtól a- hány regisztrálás, hány- son kell az embernek- tudunk ezektől a minde- badulni. Olyan menekül- gyunk összekeverve a sok- levéllel, mint ahogy a- z- zimunkás kosárban a sok-

Vegyük a dolgokat- mikor Mr. Átlagos Embe- hivatalban; hogy büszkén- Mielőtt az újszülött tor- gyöngyöznek, sajnos, má- nagszerű regisztráló ren- génykének, persze, fogait-

Itt van például mag- előtti hónapokban komoly- kezett és fontos tanácsok- hogy ezt megtehesse, kett- ge. Az egyiket az iskolá-

esakis országos, vagy állat- lomba hozni. Törvény int- mek-fürdője milyen hőm- zen kívül ebben a fürdőbe- még: regisztrált kémikus- a fürdőkádba csövön keres- tül, amelyeknek konstruk- működési körüket olyan- akik erre az államtól és- kaptak. Akik csöveket eg- gedély alapján tették ez- olyan irányban lehesse- nők meg határozták, a- szükség.

Vége a gyermek eng- hivatalában ahhoz, hogy- héz körülmények között- rülményeket a rengeteg

EGYEBET SE TESZNEK VELÜNK, CSAK ELKÖNYVELNEK...

A világ hivatalos része ugyiszólván megbolondult; egyeben se törí a fejét, csak azon, hogyan lehet új alkalmat találni arra, hogy a már ugysis agyonkönyvelt emberiséget még egyszer elkönyvelje. A születésünk pillanatától halálunk pillanatáig az elkönyvelésnek bonyolódott és kétségbeejtő labirintusán kell keresztül másznunk. Mi mindenre kell az embernek e rövid életében engedélyt kérnie a hivatalos személyiségtől.

NEW YORKBAN legutóbb a világ minden részéből összejöttek a főrendőrök, a rendőrfőkapitányok, hogy megbeszéljék azokat a módokat, amelyek mellett a jó emberek segíteni lehet, a rosszakra utja elé pedig akadályt lehet gördíteni. Ezen a new yorki rendőrkonferencián sok mindenről esett szó, többek között arról a legújabb rendőri eljárásról, amit az utóbbi esztendőben mint preventív intézkedést, mind többet használnak s amelyet mind közönségesen az ujjlenyomat rekordjának hívnak.

A rendőrkonferencián valaki azt ajánlotta: ne csak a gonosztevékről vegyenek ujjlenyomatot, azokról, akiket a rendőrök elfognak valahol és beépítenek az Igazság Palotájába, hanem tegyék ezt meg minden emberrel. Vegyenek le ujjlenyomatot és úgy könyveljék el az egész emberiséget — sose lehet tudni, mikor lesz szükség erre az ujjlenyomatra, mikor veszti el valaki az esztét, annyira, hogy még a nevére se emlékeznek és ebben az esetben semmiféle más mód, mint az ujjlenyomat rekordja, nem áll a rendőrségnek a rendelkezésére abból a célból, hogy az illetőnek a személyazonosságát kiderítsék.

Más szóval ez az ajánlat azt célozza, hogy az emberek inkább csak egy bizonyos megállás, visszatartás, regisztrálás, engedély kiadás után engedjenek ezek után be a világba. Ha a főrendőröknek ez a terv keresztülmenne, ez betetőzné azt az engedélyszorozatot, amin az embereknek a megszületésük pillanatától haláluk pillanatáig keresztül kell menniök.

Nézünk egy kicsit magunk körül és azonnal meg fogjuk állapítani, hogy a születéstől a házasságig és a házasságtól a halálig hány engedélyvelélen, hány regisztráláson, hány egyéb hivatalos állomáson kell az embernek keresztül bukdaesolnia. Nem tudunk ezektől a mindenféle engedélyektől megszabadulni. Olyan menekülésre képtelen módon vagyunk összekeverve a sok regisztrálással és engedélyvelélen, mint ahogy a macska összekeveredik a kizimunkás kosárral a sok pamukgombolyaggal.

Vegyünk a dolgokat attól a kiinduló ponttól, mikor Mr. Átlagos Ember megjelenik egy bizonyos hivatalban, hogy büszkén bejelentse: fiam született. Mielőtt az újszülött torkában a sírás hangjai felgyöngyöznek, sajnos, már összekötésbe került a nagyszerű regisztráló rendszerünkkel — ő neki, szegénynek, persze, fogalma sincs az egészről.

Itt van például maga az orvos, aki a születés előtti hónapokban komolyan és aggodalmasan jelentkezett és fontos tanácsokat adott — a doktornak, hogy ezt megtehesse, kétféle engedélyre volt szüksége. Az egyiket az iskolától kapta, ahol tanult, hogy most már mehet — vizsgázzni az állam elé.

A másik engedélyt azután az állam adta neki arra, hogy praktizálhasson.

Annak a kórháznak, ahol a gyermek megszületett, engedélyre van arra, hogy működhesse. A gyermek felett egy regisztrált ápolónő ügyelt fel...

A gyermek testét olyan kenőcsökkel kenték, amelyeket

esakis országos, vagy állami engedéllyel lehet forgalomba hozni. Törvény intézkedik erről. Hogy a gyermek fürdője milyen hőmérsékletű legyen, hogy a vízben kívül ebben a fürdőben milyen anyagok legyenek még: regisztrált kémikusok állapították meg. A víz a fürdőkádba csövön keresztül jött, csöveken keresztül, amelyeknek konstrukcióját, utját és általános működési körüket olyan mérnökök állapították meg, akik erre az államtól és iskolától szintén engedélyt kaptak. Akik csöveket építettek, azok bizonyos engedély alapján tették ezt. Ahoz, hogy a csöveket olyan irányban lehessen vezetni, mint ahogy a mérnökök meghatározták, a város engedélyére volt szükség.

Végre a gyermek engedélyt kapott a City Clerk hivatalában ahoz, hogy éljen. Az élete súlyos és nehéz körülmények között folyik és ezeket a súlyos körülményeket a rengeteg regisztrálás és engedélyek, a

mik között az élete folyik, nem teszik könnyebbé.

Itt van például az élet legelőször feltétele, amivel a gyerek legelőször találkozik, a tej. Nem az anyatej, a tehéntej. A tejet olyan tehentől kapja, amelyeket az illetékes hatóságoknál regisztráltak. A tej, amíg végre a gyerekhez kerül, rengeteg felülvizsgálaton megy keresztül és minden felülvizsgálat után a tej abban a szerencsében részesül, hogy engedélyt kap a tovább utazásra. Miután a Department of Health is ráütötte a pecsétjét: a gyerek meihatja a tejcséket.

A ruhanemű a gyermek testén szintén különböző vizsgálatoknak és engedélyeknek van alávetve. A gyárnak, ahol a ruhát csinálták, engedélyre van arra, hogy ruhát csináljon. Az anyagok, amik ehhez szükségesek, bizonyos engedélyek elnyerése után vonulnak be a gyárba.

A ház, ahol lakik: bizonyos szabályok szerint épült, a ház tulajdonosának engedélyt kellett kapnia ahhoz, hogy a házat felépítse. Végre elérkezett az ideje annak, hogy a gyermek lemenjen a parkba, játszani a többi gyerekkel. Az anyja egy engedélyszámmal ellátott elevátoron lejöött vele a regisztrált ház földszintjére és kiment parknak az utjaira, amelyeket bizonyos szabályrendeletek alapján készítettek, kiment a parkba, ahol regisztrált munkások dolgoztak. És a gyermek ment vele — nem is sejtve, hogy a rendeletnek, szabályoknak, engedélyeknek és regisztrálásoknak micsoda rengetegébe jutott.

A park közepén tó terült el, a tavon kis játékvitorlások és a gyermek nem sejtette, hogy e kis hajók minden mozdulatát a szigorú parkrendőrség szemügyre veszi. Később piknikezők jöttek a parkba, akik innepélyüket a megfelelő engedély mellett tartották és a gyermek nem sejtette, hogy az az ájszkrim, amivel a piknikezők megkínálták, szintén regisztrálva volt.

És nem tudta a gyermek, hogy azokat a szép színes luftballonokat, amiket az a bácsi ott a sarkon árult, engedély alapján árulta és nem sejtette, hogy a galambok a feje felett engedély alapján repültek s a galambducnak, amibe hálni tértek, engedélyszáma van. És nem sejtette, hogy a lovasok a parkban olyan utakon jártak, amelyeket szabályrendeletek állapítanak meg. Mikor a gyermek hazatért, a mamája előbb bement vele egy patikába, valami krémet vásárolni, mert sütötte a nap. A krémet engedély alapján árulták és a patika maga engedély alapján működött. Ha esetleg a krém nem használ a lesülés ellen, a gyermek anyjának el kell találna egy szépségápoló műintézetbe majd látogatnia, amely különben szintén engedély alapján működik.

A gyermek óvodába került, amely városi engedély alapján működött. Azután elemi iskolába került, nem magániskolába, hanem nyilvánosba — a melyek mindegyike a Department of Health alapon működik.

Ezzel a léppéssel a gyermek maga is regisztrált alannyá válik.

Mr. Általános Ember nagyon szorgalmas volt, ennek következtében igazgató lett annál a cégnél, ahol dolgozott. Ennek örömeire elhatározta, hogy házat fog építeni, ifjabb Embernek is jó lesz ez. Megszerezte az engedélyt a házépítésre és regisztrált formák között ez meg is történt. Mr. Általános Ember még egy kis helyet is kerített el az udvaron, csirkéknek — a melyeket a Department of Health engedélyre alapján tarthatott. Most, hogy már volt némi kis

pénze, elhatározta, hogy nem jár többet a városi engedély alapján járó villamosokon, sem a városi engedély alapján járó autótaxikon. Elhatározta, hogy vesz magának egy autóbilt, amit meg is tett — és örömmel nézegette az autóján az engedélyszámot. S ugyanolyan örömmel nézegette a garázsát az udvar végében, amelynek megépítéséhez szinte megszeferzte az engedélyt. A kis család azután elment egy nagyobb kirándulásra, elmentek halászni. Mr. Általános Ember szeretett halászni, megtette ezt ezelőtt is a parkban levő tóban, amire a park komisszáriusa adott neki engedélyt. Most is kért és kapott engedélyt, hogy az állam felső részében halászhasson.

Az idő pedig teltelt. Egyszerre olyan hírek kezdtek szállingózni, hogy ifjabb Ember udvarol egy leánynak. Az anya örömmel fogadta a hírt, az apa savanyuban. Ifjabb Ember maga nagyon komoly volt és pártikat rendezett — amikhez a városi park igazgatóságától kellett az engedélyt megszerezni.

Elvitte a leányt moziba, ahol engedély mellett készült képeket mutattak, engedéllyel bíró emberek — magának a színháznak is volt, természetesen engedélyre a működéséhez. A zenét a regisztrált zenészek szolgáltatták.

Néha kirándultak a lánnyal, vasuton, amelyen engedély mellett szálladt, vízeken hajóztak keresztül, kompon, ami engedély mellett uszott...

Oh, szép volt a szerelem nagyon. De körülbelül ugyanakkor, mikor ifjabb Ember betért egy engedéllyel bíró borbélyhoz, hogy teljesen az első bevetalkozáson s teljesen az első manikűrözésen, a mit egy engedély mellett dolgozó nő végzett, felpakolták és elvitték egy engedély mellett működő kollégiumba.

Ugyanílyen kollégiumba került a lány is. Mikor kikerültek a magas iskolából, mégis teljesült szívük régi vágya és egymáséi lettek, kivették a házassági engedélyt, nagy lakodalom volt és — de minek folytassuk.

Ifjabb Ember élete végéig, a halála pillanatáig ilyen engedelmek, rendszabályok és regisztrálások között folyt le.

És egy esztendővel a házassága után már az ő gyermeke kezdte el a sort, ahol annak idején ő elkezdte, a kórházban, ugyanolyan engedélyek, szabályrendeletek és regisztrálások mellett.

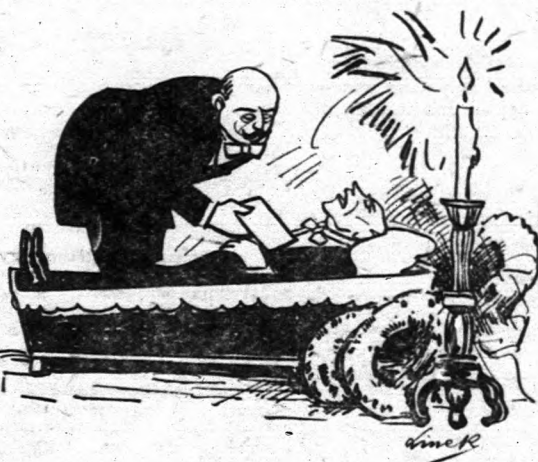
Igy folyik ifjabb Ember élete, minden ifjabb és öregebb Ember élete. És mink vagyunk azok, akik szentül meg vagyunk győződve arról, hogy szabadok vagyunk, hogy a tzesinálunk, amit akarunk, hogy minket semmiféle korlát nem állít meg az élet utjain.

Csak egy pillantást kell magunk körül vetni, hogy meglássuk, mennyire tévedtünk.

És most jön a nagy kérdés — igazuk van-e az embereknek, mikor az életet tele rakják ilyen akadályokkal, elkönyvelésekkel, kvív Btg arthesekkel, regisztrálásokkal?

Az elhamarkodott felelet a zenne, hogy nincsen igazuk.

Az okos ember azonban azt mondja, hogy így van ez helyesen. A ki ezt nem hiszi el, az nincsen tisztában azzal, hogy mi a különbség a szabadság és a szabadság között.

A SIMONYI ÓBESTER KÁPLÁRJA

A "Vasárnap" részére írta: Simonyi-Pál

SANTA KERESZTURI MIHÁLY kezdetben gyönyörű épkezláb legény volt s ha Nánásra nem vetődtek volna egyszer hangos muzsikával a hetyke, szilaj huszár verbunkosok, Kereszturi Mihály soha nem sántult volna meg... A verbunkosok csalogatására azonban kezet adott és elméne Mihály olyan időben, olyan birodalmakba, amikor és ahol ama bizonyos francia vezér, Bonaparta Napoleon hóhérolta a föld népét... Elméne a gyönyörű szép, déleceg legény, Kereszturi Mihály s idők multán — mint szürke haju, törődött, nyomorék vén sánta ember tért vissza a szülőföldre. Area barnapiros virágát, izmos teste ifju erejét, bátor szeme tüzeit azokon a világhíres csatamezőkön hagyogatta el, amelyekről nemzedékeket elsöpört a harci fürgeteg.

Most, midőn hazérkezék Mihály, bár érdempénzek csillogtak mellén, ölelő karral nem várták a vén vitézt. Az elhunyt szülők nádfeleles háza előtt hiában kereste az öreg eperfát, kivágták a teemtöbe fejtől való fának Az öreg ház küszöbén ákácvirágillatos szellő kapaszkodott nyühetetlen, fehér huszárköpönyegébe, sapkáját bus szemére huzta, sántító lábán fájdalmasan pendült a sarkantyú. A huga mégis, akit gyereklányként hagyott itthon, most mint már élemedett asszony, megösmerni véte:

- Mihály bátyám, ugy-i!
- Az vólnék Erzsók...
- Ez itt az uram...

Ezek meg a gyermekek! — A sógor kemény kézfogással fogadta Mihály káplár metet. — M inálunk — Hozta lsten kel kigyelmed, itthon van.

— Itthon?! — Ez s szó majdnem könnyű fakasztott a Mihály kigyelt bus szeméből...

Az öreg huszár így ütött tanyát a régelhagyott szülőháznál. Lent a telek lábujában mint ha csak neki építették volna az alacsony mestergerendás, pirinkó ablakos sütőházat, hugarak nagyobbik Miska fiával ide húzódtak. Virágszagu szénától illatozott a nyoszolyája, télen meg, mint az üveg-virágház, meleg volt, enyhős volt a boglyakemence széles hátsú sutja. A nyühetetlen fehér huszárköpönyege bármilyen selyem takarónál különb volt. Csákója, kardja, tarsolya, pisztolya is ott esingött a falon; mert hiszen nem is olyan garasos, hanem ezüst-huszáros invaliduskatona volt ökelme. Napjára fizették Mihálynak az ezüst-huszár s büszkén el-elmondogatta a káplár:

— Ha meghalok: még a temetősem is a eszszár ifelsígnék lesz a gondja.

A szülőháztól csak nem messze, mindjárt közeliben fektűt egy széles, háts dombon az Oláh urék kettős száras malmá, füstös ma'omházában, a malom ház közepén a földbe vájt tűzhely lihógó szalma, csutka, rőzse tűzénél téli esténkimt sokáig fent beszélgettek a szomszédokbeli hajduk. Tuskókon, kurtalábú öreg loéakon karikában körülültek a tüzet a juhászbundás, birkabőrkesmés, hajduk. Pipázgattak. Olykor pálinkás-butykos, majd bortól kotyogó kulacs járt kézről-kézre s ha Fialvóra senyvedt, lőktek rá, botvöggel megpiszkálták a tüzet... A hirtelen lobbanó láng rézvörösré fényezte a hajduk marcona arcát. Sánta Kereszturi Mihály káplárnak a melegebb sarkot, kényelmesebb tuskót tartogatták. Nehéz, fehér huszárköpönyegét, mint fejedelmi palástot tisztelték; csakugyan a gyönyörű magyar mesélgetéseknek bábajos szavú fejedelme volt a vén sánta huszár. A sötétből lobbanó tűzfény karikat font komoly vén feje köré és a szavában soha nem volt elvétés.

— Valójában nagy, dicső, hatalmas vitéz is volt

az az én Simonyi Óbestere, nem hiában számította magát kállói hajdu származásának, még a dicső huszár-regimentjébe is leginkább a hat hajdu városokból: Bősörményből, Nánásról, Dorogról, Hadháztól Szoboszlórol, Vámospécseről verbuváltatta a huszárakat... A tanulatlan, fiatalabb huszárság mégis felzudult ellene...

— Hejnye, hogy még ilyesmi is megtörténhetett — Ráskai Molnár, aki maga a vereshajtokás baka-ságnál szolgált, nem győzött eléggé hangosan csodálkozni, Mihály káplár nyelt egyet és bodor füstöt lökött a pipaszárból:

— Bizugy, pedig ez megtörtént!... Mi tanulatlan fiatal huszárak még akkor nem tudtuk, hogy miesoda veszedelmes fajzat az a francia vasasnimet.

— Hát olyan is vót? — ezt meg Kutron, a eszmadia, reszkírozta meg.

— Vót ám bizony!... Simonyi óbestere ur, szerencsénkre már régtől ösmerte őket s mikor ezek a szörnyű mellpáncélos, rézsikasok, pallosos nehézlóvasok dübörögvé ellenük indultak, az óbestere ur iziben hátraareot fuvatott...

— Miesoda szigyen!... Arulás! — nosza felzudult a tanulatlan fiatal huszárság; de az öregek Simonyi óbesterevel együtt csak mosolyogtak s mihamar beálltak, hogy nekik volt igazuk... A fürge lova huszárság ugyanis kutyába sem vette a szaladót, hanem a nehéz lova, súlyos vértű francia vasasnimetek annál inkább el-lágyultak... Amikor azután már nem bírták szusz szal, előret, rajta-rajtát fuvatott Simonyi óbestere; de minden trombitánál éle sebben, félelmetesebben zengett a saját komandója:

— Utánam!... No, most rajta huszárak! — Előbb azonban azt is megmagyarázta, hogy vágni nem lehet, a franciának elsőbb a rohamszíjját kell kettészurni a torok alatt.

Akkor ámultunk el igazán, amikor Simonyi óbestere a megyén sorba fektette a halott véteseket. — No, fiuk — ugy mondta az óbestere, — most mutassátok meg, hogy melyikötök tudja kettévágni a franciát páncélostul!

— A mi kardunkkal nem lehet ezt kettévágni, ezredes uram! — így szólunk, amikor a kardunk többször is megbicsaklott a páncélon...

— Látjátok, fiaim, ezért parancsoltam, hogy a rohamszíjjal együtt elsőbb a sisakját verjétek le a franciának! — hanem kint a nyílt csatamezőn szálkarddal is megmutatta a mi dicső óbestereünk, hogy miként kell levágni, kivágni a nyeregéből vitézkedő franciát... A híres vitézvári Simonyi huszárak ek-ként verekedtek...

— Mihály bácsi, ha meg nem sérteném! — mondja — toklyó Váradi Ambrus, miközben vastag lökött a pislakodó tüzre és a hirtelen lobbanó lángtól megrogygyantak Kereszturi Mihály kopott dolmányán a fényes metáliák, kérelőleg megszólalt, — hát azt az ezüstös nagy érdempénzt mi-féle alka'omból adták?

— Eesém, semmiképen nem birka-berkelésért.

— Hóm! — toklyó Váradi Ambrus a tűz fényköréből hátrább kapta fejét, a Váradiak nánási családfájához azért ragadt a "toklyó"-elönév, mert valamelyik Váradi-

és különösen elvetemült, fene-veszedelmes birkatol-vaj volt.

— Hehe, hen! — somolyogtak a markos hajduk, sánta Kereszturi Mihály káplár pedig elkomolyodottan tovább folytatta:

— Ami óbestereünk az is egyik merész szokása vót, hogy az ellenséges sereg kikémlésére még az örvonalon is tul lovogolt... Alig ötöd-hatod magunkkal kísértük Simonyi óbestere urat és még a kedves tartalék lovat is magammal vittem jártatni... Az egyik völgyhajlatban, de már nem igen messze az elensigtűl, csak kiadta a parancsot Simonyi óbestere:

— Nyeregben maradni!... Itt pipára gyujthatnak kendtek... Mindjárt jövek! — Niztük, hát niztük az óbestere urat, fellovogolt az erdőből álett dombra. Még a messzilató esővet is előkereste a nyeregűskéből... Annyira elmerült a szemlélődésbe, észre sem vette azt az erdőből kikerekedett francia csapatot... Tizen, tizenöten lehettek a lovas franciák... Kurjantással nem érthették az óbestere urat, ha pedig lüttünk volna, az egész francia tábor felzudítjuk... Tyüh, eimborák, itt nagy baj lesz!... Fáradt, elesigázott lovarról rápattantam az óbestere ur kedves lovára... Mint a nyíl repült a gyönyörű arabus paripa... Valamelyik királytul kapta ajándékba Simonyi óbestere ur... Tyüh, az áldóját!... Látom, hogy a franciák mindjárt meglepik az ezredesemet, hát most már kurjantottam:

— Óbestere ur!... De, mintha csak megsüketült volna... Sarkantyuba csaptam az arabust... Re-pitette a szél a mentém... Tyüh, az áldóját!... Simonyi óbestere mindjárt kardhegyre kapják a franciákat... Még nagyobbat kiá tottam tehát rémületömből, mirgesen:

— Óbestere ur!... Simonyi óbestere ur!... A beneventációját neki... Nizzen már szíjjel maga körül is!

— Hejnyeh! — csak ennyit mondott az óbestere s már kardot rántott, egymagában neki ugratott az ádázul agyarkodó franciáknak... Node, én is a tet-helyre érkeztem... Mire a többi huszárpariások elő-érkeztek, hirmondója se maradt a franciának, ugy közibük ütöttünk mi kettén Simonyi óbestere urral, aki engem csak most vett jobban szemre, haragosan összerándult a szemöldöke:

— Héj, te... Hé!... Kereszturi Miska... Mi-féle lovon lötyögsz te itt?... Hisz' ez az én arabus lovam... Ni, a hunent furvizserjét... Sarkantyújával még meg is virezte a lovam olda át... Héj, te kutyaházi... Mindjárt repává aprítalak!...

— Óbestere uram! — tyüh, az áldóját, egyszerre megjött a hangom, még a csákóm forgója is reszketett, amikor az óbestere ur kardjához kapott, — nem akartam én megsérteni az óbestere ur lovat, csak hogy az én lovam nem győzi már a gyorsfutást, hát azir' ültem át az óbestere ur lovára, hogy erről a veszedelméről hamarabb híradással lehessen és, ha kell, hogy segíthessek is...

— Derik hajdu ember vagy, fiam Kereszturi Mihály! — ahogy a lábunk alatt heverő halottakon és viriben fetregő néhány francián végignézett, szörnyű haragja lecsillapult, elnevette magát Simonyi óbestere ur, — ezt mégis jól csináltad... Hanem most azután gyerünk is, fiam Mihály!... Ippen idejére indultunk; mert az elmenekült franciák fellármázták a tábor s

talán száz trombitából is fujták az alá-mot!... Másnap káplárságra emelt az óbestere ur, ezt a nagy vitézségi érdempénzt is ugyanakkor tűzte a dolmányomra...

ÉRDEKES LÁNGELME

Megdöbentően... a művészeknek... munkái ma is... kelnek el, de akik... alig, vagy éppen... tott a jólétből, a... megbecsült...

ERDEMES-E alkot... elmének lenni... gát, ha valaki remek... dékkozza meg a vilá... Ha a hatás szem... ezt a kérdést, ugy... mel kell felelünk... szépség és igazsá... a legnagyobb műve... világ elé tartak, az... tozott, az ember... verszomjas, vagy... oly hazug, vagy... azokban a napokban... ember az első műve... zsákmányul ejtett... képét festette be... De ha azt a tiszte... amellyel az ember... nagy művészeit, ha... nagyszerű művész... lájuk magunk, előtt... emberek nagy műve... tere emeltek, akkor... talán ugy tűnhetik... ne mondani erre a... S másrészt nem le... vizsgálat alá vetjük... tisztelet, pénz, dicső... ség művészei munkájá... ról sinesen arányban... és alkotásainak érté... Csak arra a fájdalm... patra kell gondolni... nebb viszonyok közöt... met kellett és kell fo... seért. Mert a legtöb... mályban, ismeretlen... hal meg — s a fény... tisztelet csak akkor... lanak haszontalan bo... már tulságosan, borz... D'Avenel báró, a... tudós most adott ki... dő munkát, amelyben... zával igazolja, hogy... legnagyobb lángelme... ségbeesés napjait szer... hogy mennyire nyom... milyen kevéssé becsül... A báró maga term... got, mert ugy véli, h... nak igaz mértékét ala... tének lepergése előtt... vetkeztetés csak meze... az alkotó művész sz... érdemes lángelme... Az a borzalmas k... a mult művészeinek k... kétségkívül arra fogja... kat, hogy buzgón kérj... adjon nekik lángész... De nem kell visszame... lüssuk, mint halnak me... nek tartott egyéniség... moruságban, mielőtt az... rájuk virradt volna... Csak néhány éve az... ma "Kanada egyik le...

ÉRDEMES-E MŰVÉSZI LÁNGELMÉNEK LENNI

Megdöbbenően nagy azoknak a művészeknek száma, akiknek munkái ma is mesés árakon kelnek el, de akiknek életükben alig, vagy éppen semmi sem jutott a jólétekből, a hírnévből, a megbecsülésből.

ÉRDEMES-E alkotó, művészi lángelmének lenni? Kifizeti-e magát, ha valaki remekművekkel ajándékozza meg a világot?

Ha a hatás szempontjából nézzük ezt a kérdést, úgy kétségkívül nem kell felelnünk. Mert minden szépség és igazság mellett, amelyet a legnagyobb művészek és írók a világ elé tártak, az ember nem változott, az ember ma is épp olyan vérszomjas, vagy áldozatkész, épp oly hazug, vagy igazságos, mint azokban a napokban, amikor az ember az első művészi munkát, a zsákmányul ejtett szarvas primitív képét festette be a barlang falába.

De ha azt a tiszteletet tekintjük, amellyel az emberiség körülveszi nagy művészeit, ha azokat a megint nagyszerű művészi emlékműveket látjuk magunk előtt, amelyeket az emberek nagy művészeik emlékeztérére emeltek, akkor első pillantásra talán úgy tűnhetik fel, mintha mégis igent kellene mondani erre a kérdésre.

S másrészt nem lehet kétséges, csak ha alapos vizsgálat alá vetjük a problémákat, hogy minden tisztelet, pénz, dícsőség és hírnév, amit az emberiség művészei munkájáért cserébe ad, a legtávolabbi sínesen arányban e művészek egyéniségeinek és alkotásainak értékével.

Csak arra a fájdalmasan nagy számu művészesapatra kell gondolni, amelynek a legkedvezőtlenebb viszonyok között irtózatossá és állandó küzdelmet kellett és kell folytatnia a pusztá megélhetéseért. Mert a legtöbb művész szegénységben, homályban, ismeretlenségben és elismeretlenül él és hal meg — s a fény, a dícsőség, az elismertség és tisztelet csak akkor következik, csak akkor hullanak haszontalan bőségben emlékeztérére, amikor már tulságosan, borzalmasan késő.

D'Avenel báró, a kiváló francia társadalomtudós most adott ki egy több száz oldalra kiterjedő munkát, amelyben az adatok félelmetes halmazával igazolja, hogy azok, akiket ma az emberiség legnagyobb lángelméinek tekint, a nyomor és kétségbeesés napjait szenvedték csak földi utjaikon, hogy mennyire nyomoruságosan fizették meg s milyen kevéssé becsülték meg őket.

A báró maga természetesnek tartja ezt a dolgot, mert úgy véli, hogy egy lángelme nagyságának igaz mértékét alig lehet egy nemzedék életének lepergése előtt megállapítani. De ez a következtetés csak megerősíti abban a hitében, hogy az alkotó művész szempontjából egyáltalán nem érdemes lángelmének lenni.

Az a borzalmas kép, amelyet ez a könyv fest a mult művészeinek küzdelméről és szenvedéseiről, kétségkívül arra fogja indítani az apákat és anyákat, hogy buzgón kérjék a mindenhatótól, hogy ne adjon nekik lángésszel megvert gyermekeket.

De nem kell visszamennünk a multba ahhoz, hogy lássuk, mint halnak meg a később nagy művészeknek tartott egyéniségek a legreménytelenebb nyomoruságban, mielőtt az elismerés napja valaha is rájuk virradt volna.

Csak néhány éve annak, hogy Paul Peel, akif ma "Kanada egyik legnagyobb művésze"nek itél-

munkája, "Szent Bar-tolomeus ma-tiromsága" című híre- képe volt, amelyért annak idején 370 dollárt kapott. — Életének alko- nyán Durer egy esodá- atos ceruzarajzot készi- tett, s 100 ösztrigával fizettek meg érte. Hafalos betegsége alatt pedig orvosa 5 dolláros számláját egy raj- zával egyenlítette ki, amely többet ér, mint egy egész klinika. Raphael, bár egyike volt a legéletre- valóbb és legkereskedelmibb művészek- nek, a ma már felbecsülhetetlen értékű "A Szűz megkoronáztatása" című fest- ményét, 1,000 dollárnak megfelelő ösz- zegért adta el. Caracci "Feltámadás"-át egy méree- buzárért és egy itee borért vesztegette el egy gazdag kereskedőnek. Michael Angelo a Mózes szoborért, az em- beriség legesodálatosabb alkotásainak egyiké- ért olyan összeget kapott, amely ma körül- belül 4,000 dollárnak felel meg. Rubens, aki kétségkívül király a művészet birodalmában s aki a jól megfizetett festők közé tartozott a maga korában is, 864 dol- lárért adta el a "Levétel a Keresztről" című festményét, amely most az antwerpeni mu- zeumban függ s amelynek értékét ma leg- alább is 80,000 dollárra tartják. Rembrandt sem volt kivétel az általános szabály alól, hogy a művészi lángelmék alkotásait nem értékeli. Legjobban megfizetett képeért, az "Örségváltás"-ért mindössze 144 dollárt kapott. Gainsboroughnak "A két fiu" című festménye egyike a világ legtöbbet megcsodált és legtöbbre értékelt művészi kincseinek. Hogy a művész ere- detileg mit kapott érte, ma már nem lehet megá- lapítani, de hogy 1,000 dollárt kitűnő árnak tekin- tett volna érte, az bizonyos. Nemrégiben egy ame- rikai képgyűjtő cég 800,000 dollárt adott érte. De az írók sorsa sem volt soha vigasztalóbb és boldogabb a festőkénél és a szobrászokénál. Beuseval, a kiváló francia író, összes műveiért 2,100 dollárt kapott. La Bryere, akinek bölcs mondásait az emberi éreynkről és hibákról, az emberismeret kiapadhatatlan forrásainak tekintet- ték, mind e nagyszerű tanításaiért összesen 1,400 dollárt kapott. — Corneillenek, a legnagyobb fran- cia drámaírónak munkái ennél nem sokkal többet jövedelmeztek s ő maga a legrettenetesebb nyo- moruságban, valósággal éhínségben pusztult el iro- dalmi kincsei között. — Le Sage, akinek darabjait rendkívüli értékűnek tartják, szegény emberként élt és halt meg. Egyik remekművét, az "Il Tur- care"-t, egy dollár 80 centtel fizették meg életében. A jelen irodalmi lángelmék közül csak nagyon keveseket jutalmaz meg a kor gazdagon. S a leg- nagyobb irodalmi alkotásokért fizetett legnagyobb összeg is mennyire szánalmasan és torzan törpül el az 500,000 dollár mellett, amit Jack Dempsey az ökleivel szerzett meg egyetlen év alatt, s a 100,000 dollár mellett, amit Irving Berlin kapott a "My Wife's gone to the Country" c. rövid életű dalá-

nek," megszakadt szívvél, szegényen, reménytelenül, holtan rogyott össze, mert a világ sehogy sem akarta megjutalmazni, vagy csak a legkevésbé is elismerni ma már rendkívüli értékűnek elis- mert alkotásaiért.

"Fürdő után" című festményét, amelyet a kanadai kormány most vásárolt meg a Magyar Szépművé- szeti Muzemtől, ma legalább 100 ezer dollárra becsülik. De Peel maga, szerenesét- len életében szívesen eladta volna ezt a ragyogó vásznat ugyanannyi penniért. Minden más mun- káját is szorgalmasan kutatják a milliomos gyűj- tők s ugyanazok a kritikusok, akiknek, amíg élt, nem volt számára egyetlen jó szavuk, halálában most elárastják szemérmelen dícsőretekkel.

"Ha élt volna" — mondják — "ő lett volna a század legnagyobb művésze. Vajjon nem esodá- latosak-e azok a meztelen gyermekek ott a tűz- hely előtt élt, meleg, tiszta ragyogásban és a leg- természetesebb tartásban, amelyben szinte életet lehelnek felénk." Lélegzenek és ragyognak, amint melegednek. Olyanok, amilyennek isten teremtette őket. Lehet ennél valami gyönyörösebb?"

De Peel többi festményei is olyan árakon kelnek el, amelyek a legfájdalmasabb ellentétet mutatják azokkal a neveléses összegekkel szemben, amely- ket életében kapott érték.

"Az arató öreme" című képet, amely most a to- rontói városházat díszíti, 25,000 dollárra becsülik. Paul Peel pedig ezt a halhatatlan festményt 250 dollárért kellett, hogy eladja s még örült, hogy egyáltalán akadt vevője.

De a jelen művészeinek sorsa semmivel sem tra- gikusabb, semmivel sem felháborítóbb a mult mű- vészi lángelméinél, akiknek élettörténete, az embe- riség és a művészet történelmének legszomorubb, legkétségbeesőbb fejezeteit alkotja.

Albrecht Durer, a legnagyobb német festők egyi- ke, halálakor 32,000 dolláros vagyont hagyott ma- ga után. Ma egyetlen képeért fizetnének ennyit s nem egyért tizszer ennyit. Legjobban fizetett

imes birkatol-
arkos hajduk,
ig elkomolyo-
nerész szokása
lésére még az
öd-hatod ma-
t és még a
em jártatni....
igen messze
esot Simonyi
ára gyujthat-
ztük, hát niz-
erdőtől ölelt
előkereste a
szemlélődibe,
tedett francia
a lovas fran-
öbester urat,
ia tábor fel-
haj lesz!...
am az öbester
t a gyönyörű
kapta aján-
z áldóját!...
lepik az ezre-
k megsüketült
bust... Re-
z áldóját!...
re kapják a
tehát rémű-
er ur!... A
szíjjel maga
ott az öbester
i ugratott az
én is a tett-
rpajtások elő-
néniának, úgy
öbester urral,
re, haragosan
Miska... Mi-
az én arabus
Sarkantyujá-
... Héj, te
ak!...
ját, egyszerre
ója is reszke-
pott, — nem
vát, csakhogy
ást, hát azir'
tül a veszede-
ha kell, hogy
Kereszturi
ró halottakon
végignézett,
lt, elnevette
— ezt mégis
most azután
Mihály!...
ultunk; mert
ilt franciák
a tábor s
záz trombitá-
ujták az alá-
t!... Másnap
plárságra e-
elt az öbester
ezt a nagy
lézési érdem
ant is ugyan-
kor tüzte a
blmányomra....

A FÖLDADÓ

A "VASÁRNAP" RÉSZÉRE
IRTA: NYÁRI ANDOR

MIKOR az új földadóra vonatkozó rendelet megérkezett a faluba s a kisbíró egy napon megvitte Fazekas Mihályt a községi cédulát, hogy a negyven ezer koronát fizesse be a pénztárba, mert különben baj lesz a birtok körül. Fazekas Mihály megvakarta a kupáját. Számított ő arra, hogy fizetni kell s mióta a rendelet kijött a minisztériumból, egyebet se csinált, mint mindig a földadóra gondolt. Félre is rakott huszezer koronát. Gondolta, az csak elég lesz az adóra. Mikor azonban a kisbíró cédulájáról megtudta, hogy a félre rakott pénz a fizetendő adónak éppen a felére megy, igen elkéseredett s elhatározta, hogy ő ebbe nem egyezik bele. Mert az már mégse

olyan kedve kerekedett, hogy a pipa mellől még nótára is gyujtott. Alig várta, hogy haza érjen. Még jóformán be se fordult a konyhába, már félreapta a fején a kalapot s nagy hangon ujságot az asszonyának: — No Juli, nemsokára a sárga parádés kocsin viszlek a misére. Juli néni arca felragyogott: — Nem köll megfizetni a negyven ezer koronát! — De nem ám! — híreskedett az öreg. — Az irnok ujan instanciát firkantott, hogy még a könnyeim is elfakadtak tőle.

járja, hogy az ő földjéből fizesse ki az állam az összes adósságát. Inkább megfelebbezi a dolgot s ha a törvény se tesz igazságot, akkor elmegy akár a kormányzó elé is; de huszezer koronánál egy krajcárral se fizet többet.

Mivel azonban a felebbezési eljárás igen bonyolult s a kutya sok paragrafusban úgy eltéved az ember, mint az oktalan kis esírke az anyja vezetése nélkül, a kormányzó ur elejbe pedig nem lehet mindjárt úgy elmenni, mintha — tesszem azt — a komájához ballagna át a tulsó tanyára, hogy a bánatát elpanaszolja, hát legelőször is beállított a községi irnokhoz. Annak a kisujjában van az egész adótudomány, az majd megcsinálja az instanciát, aztán az az előnye is megvan, hogy olcsóbb, mint a fiskális.

A dolog ugyanis úgy állt, hogy mindenáron meg akarta tudni, hogy a negyven ezer koronát igazán megkell-e fizetnie, vagy nem. Mert ha meg kell, akkor úgy segít magán, hogy nem veszi meg a sárga parádés kocsi, amelyre már fél éve alkuszik a bognárral. Ezt azonban csak úgy gondolta, hogy maga se igen tudja róla, mert — míg a kérvény sora el nem dől — az az álláspontja, hogy huszezer koronánál nem fizet többet, ha akármilyen lesz is! — Hát beballagott az irnokhoz.

Az irnok ur szívesen fogadta az öreget. Mikor aztán töviről-hegyire kivette belőle, hogy mit akar, meg hogy a földje mennyit termett tavaly, olyan kaeskaringsó istanciát szántott a papírra a nagy jégverésről, meg a sertésvesztről, meg a filoxériáról, hogy — mikor Fazekas gazduramnak felolvasta — maga Mihály bátyánk is elérzékenyedett rajta s utóbb még ő maga hitte el legjobban, hogy a felsorolt csapások következtében úgy elszegényedett, hogy most már a negyven ezer koronát akkor se tudná kifizetni, ha akárhogyan akarná is.

— No, ha erre az instanciára se engedik le az adót, akkor soha!

Az irnok váltig biztatta: — Ne féljen kee, leszállítják a felire. — Akkó megszógalom az irnok urnak. — Az irnok ellegyintett: — Nincs mit, Mihály bácsi. — Az öreg a szíves szóra az irnokra nézett: — Osz mikó tudnék valamit az istancia sorású? — pislogott bizonytalanul, aztán hozzátette: — Sürögős vána. Teceik tudni, a parádés kocsi miatt. — Az irnok megnyugtatta: — A jövő héten nézzen be. Akkor már tudok mondani valamit.

— Benézek, — felelt az öreg. A tarisznya szíjait megigazította a vállán, aztán elköszönt: — Istennek ajálom!

Mihály bácsi igen megörült a kedvező kilátásnak s miután az istancia öröme a Kóri Jakab koresmájában megívott a vörösből, háromdecsit, a lábait utnak egyengette s mikor a vetések közé ért,

Juli néni rátartósan mosolygott: — Montam én keenek, hogy ahó köll menni. Igen okos ember, oszt hamis, mind a harapós kutya. Keveset beszél, de oszt úgy megcsinálja a kérvényt, mintha mindig azt tanulta vána.

Mihály bácsi helybenhagyta a szót: — Igen helin az esze!

Aztán elment a bognárhoz s a lelkére beszélt, hogy a kocsi el ne adja ám másnak, mert legkésőbb a hónap derekán kifüzet. Hogy pedig a szándékát láthatólag is bebizonyítsa, foglaló fejében mindjárt át is adott ötezer koronát. A többit majd akkor füzeti, ha a kocsi elviszi.

Mikor ezenképen a kocsi körül is rendbehozta a dolgot, a hét közepe táján vállára kanyarította a tarisznyát, aztán beállított az irnokhoz:

— Aggyon Isten!

— Aggyon Isten!

— Meggyütt-e má az instanciát?

Az irnok mosolygott:

— Csak most ment el a pénzügyigazgatóságba a városba.

— Hm! — gondolkodott el az öreg — azt hittem, má meggyütt.

Az irnok nevetett:

— Nem megy az olyan gyorsan.

Mihály bácsi a sarokba bámult.

— Oszt mikó gyün meg?

— Azt nem tudom, — felelt az irnok, aztán ránézett az öregre. — Ha na-

gyon sürögős, megsürgetheti kee.

— En?

— Maga.

Az öreg megforgatta kezében a kalapját.

— Hová köllene mennem?

— A pénzügyigazgatóságba — oktatta az irnok. — Itt a kérvény száma. Mutassa fel az iktatóban. Ott megmondják, kihez forduljon.

Fazekas Mihály megköszönte az irnok szíves-ségét s másnap behajtott a városba. Majd elintézi ő az ügyet a fináncokkal.

Dél felé járt már az idő, mikor husz-huszonöt ide-oda utasítgatás után a titkárhoz ért.

A titkár ur ujságot olvasott s mikor Mihály bácsi szörnyű nagy tisztelettel és alázattal elmondta, hogy minémü célból jött volna, a titkár ur kimorgott az ujság mögül:

— A kérvénye még nincs itt. Ha hozzám érkezik, azonnal elintézem.

Mihály bácsi meg akarta mondani, hogy az irnok ur mit mondott odahaza az instanciáról, de elharapta a szót, mert a titkár ur megint belefeküdt az ujságjába. Szép lassan megfordult hát, aztán kiballagott a szobából.

Majd megérdeklő otthon, hogy hogyan áll a dolog azzal a kérvénnyel?

Másnap bement a község házára. Mivel azon-

ban a tegnapi eset után az irnok szavahihetőségében nem bízott, a jegyzőhöz köszöntött be.

A jegyző, miután gondosan meghallgatta az öreg magyar panaszkodását, ő is a pénzügyigazgatóságba utasította, mivel a kérvény már ott van.

Fazekas Mihály mérges volt. Bolondot csinálnak belőle az urak, vagy enit akarnak? Az egyik ide küldi, a másik meg oda. Mivel pedig a hónap közepe is közeledett, mikorra a parádés kocsi ideje lejár, igen elgondolkodott s a harmadik tömes pipa közben aztán hirtelen gondolata támadt:

— No megajjatom! Majd eebánok én veletek!

Másnap megint beállított a pénzügyigazgatóságba. A titkár rákiáltott:

— Már megint itt van?... Mondtam, hogy az ügye még nem érkezett hozzám.

Mihály bácsi megrántotta vállán a tarisznyát:

— Engedelmet, — szölt nagy alázatosan, — odahaza aszonták, hogy — követem, — barom ember az, aki aszonta keenek, hogy az ügye itt van. Azér monták, mer lusták. Nem akarnak dógozni.

A titkár felpattant az íróasztala mellől:

— Mit? — ordított vörösré lobbant arecal. — Hogy én barom vagyok?

Földhöz capta az ujságját és még nagyobb ordított:

— Majd megmutatom, hogy nem vagyok barom, sem pedig lusta!

Mihály bácsi kérte a bocsánatot, mikor aztán kiment a haragos embertől, ravaszul pislogott s a következő napon aztán, — mivel nem volt benne biztos, hogy a kérvénye ügyében ki a késedelmes fél, megint bekopogott a jegyző urhoz.

Mikor a jegyző ur a titkár urhoz hasonló szíves szóval fogadta, hogy már megint itt van? Meg mi egymás. Mihály bácsi bal könyökével visszább taszította oldalán a tarisznyát, megköszönte a torkát, aztán ott is elmondta a mondkáját:

— Engedelmet, — kezdte nagy alázatosan, — a titkár ur aszonta, hogy — követem — barom ember vót az, aki keedet ide küldte. Csak azér montá, hogy ne kölljön neki dógozni, mer lusta, mint a kutya.

A jegyzőnek se kellett több, a szóra olyan vörös lett, mint a rák, még a tollát is belevágta a tintatartóba, hogy csak úgy fröccsenek szét a malacok:

— Mit? — toporzékolt. — Hogy én barom vagyok?

— Magából kikelve ordította:

— Majd megmutatom én, hogy ki a barom, meg a lusta!

Mihály bácsi, nagyot nyelt.

— Jó van má! — sunyított egyet, aztán hazaballagott. — No, Juli, a napokba itt lesz az istancia.

— Mirü gonduja ke?

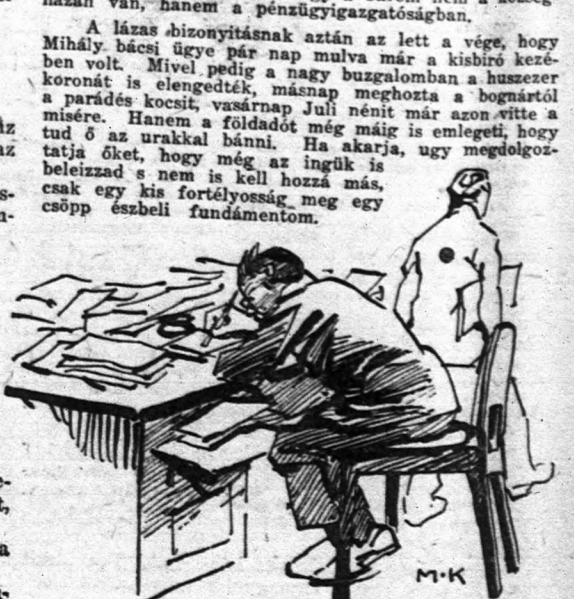
— Tudom.

Ugy is lett.

A titkár ugyanis a nagy sértésre lázasan kuttatta az iratot, és szigorú parancsot adott, hogy Fazekas Mihály ügyét soronkívül el kell intézni, mert meg akarja mutatni annak a hülye jegyzőnek, hogy ki a barom.

Hanem a jegyző se hagyta magát. Ő is kiadta a parancsot, hogy Fazekas Mihály ügyében el kell követni mindent, mert be akarja bizonyítani annak a hülye titkárnak, hogy a barom nem a község házában van, hanem a pénzügyigazgatóságban.

A lázas bizonyításnak aztán az lett a vége, hogy Mihály bácsi ügye pár nap mulva már a kisbíró kezében volt. Mivel pedig a nagy buzgalomban a huszezer koronát is elengedték, másnap mehozta a bognártól a parádés kocsi, vasárnap Juli néni már azon vitte a misére. Hanem a földadót még máig is emlegeti, hogy tud ő az urakkal banni. Ha akarja, úgy megoldoztatja őket, hogy még az ingük is beleizzad s nem is kell hozzá más, csak egy kis fortélyosság meg egy csöpp észbeli fundamentom.

A H

Bikaviadal az
Bécsben is ké
ra. — Span
csökken a
viadal tö
readorok
jai. —
toros

VERT szolgáltak a
ban az emberek
ros vérvonalnak egyik
hallámai csak lassan, na
sz simulnak el a lelk
zott medreiben. Erkölc
káltak a papok perge
skrapnel-edők közepette.
szott akkor, hogy aki
menesse volt a Gondvisel
vel és lelkével közel
hoz az Isten. Elműv
haza szöledtek a harm
hűsük, de nem azt a sz
tük háza, amelyre a
vesikre és kicsiny
gondoltak robbanó h
tendő percében, hanem
vüket hozták haza, am
gyihattatlanul megsebz
nyhatatlan és hosszú k
vedés.

Mért van az, hogy m
den háboru után fékt
lemléket vesz a kör
köles romlása. A vére
nek visszavonulása
iszap borítja az elátk
földet és az istap
egyb, mint véronk
tanúság és ember
telenség, széfelet,
betegre korbácsolt in
dialaknak levetés
castorájá.

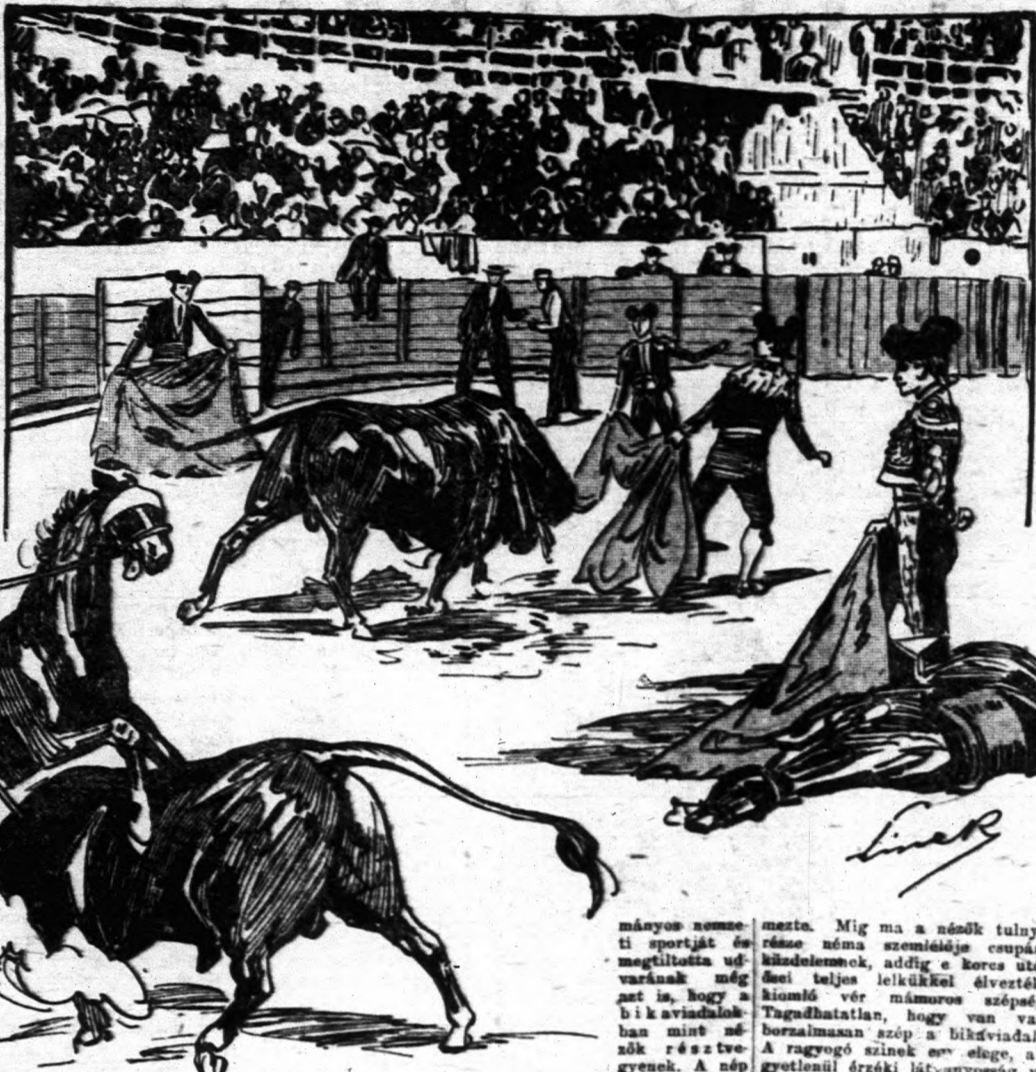
Ilyen körülmények
könött pedig nem te
hetünk egyebet, mint
hogy tudomásul
vessük azt a je
lenséget, hogy a
spanyolorsági v
es bika-viadalok
szokása hódítá
körutra indult
Európába. Saha se vol
tunk hívei eszmiféle
olyan sportnak, mely
ant kultiválja, ami
van az emberben és ez
gában foglalja mindent, az
a boxolástól a bikaviadal
terjed, hanem majd ez
is elcsúsz és emberré les
ember.

Má még nem az. Ma
helyeken is, ahol azelőtt
bél ismerték és kultur
tották azt az alacsony
népet, mely a bika-vi
gyönyörködött, arénák
tágra férőhelyeket a leg
sportnak, melyet ember
üstek. Rómában, ahol
egyedény estendeje meg
keresztény apostoloknak
vadászok ketreében
hált szenvedniük, ma
után ujjongva tapsol a
kor a bika testébe bele
reador pogány kardját
rosa, mely eddig pártia
ségi sebész-orvosainak
volt híres világszerte.
kust épít, hogy elfaj
hódoljon matadorok mű
Csak természetes, hogy

KAYT 133203

A HÓDÍTÓ BIKAVIADALOK

Bikaviadal az "örök városban". — Bécsben is készülnek bikaviadalkra. — Spanyolországban nem csökken a láz. — A bikaviadal története. — Toreadorok a nép ideáljai. — A "plaza de toros" legendás hősei.

VERT szolgáltak a világháborúban az emberek és a mámoros vérozónának egéig tornyosuló hullámai csak lassan, nagyon lassan simulnak el a lelkek felviharzott medreiben. Erkölcseiről prédikáltak a papok pergőtűzek és ábrapnel-esők közepette; úgy látszott akkor, hogy aki gondolatban messze volt a Gondviseléstől, szíve és lelkével kümel érezte magához az istent. Elmúlt a háború, haza szédtek a háremzőkről a hősök, de nem azt a szívüket hozták haza, amelyrel anyjukra, hitvesükre és kicsiny gyermekükre gondoltak robbanó haláluk rettentő perceiben, hanem azt a szívüket hozták haza, amelyet győzthathatnának megsebzett a reménytelen és hosszú kín és szenvedés.

Ezért van az, hogy minden háború után féktelen lendülettel vesz a közérköles romlása. A vérozónák visszavonulása után iszap borítja az elátkozott földet és az iszap nem egyéb, mint vérontás, fajtalanság és emberellenesség, önfeléd, betegre korbácsolás in dulakodás levezett csatornája. Ilyen körülmények között pedig nem tehetünk egyebet, mint hogy tudomásunk vesszük azt a jeleséget, hogy a spanyolországi véres bika-viadalkok szokása hódító lért utra indult Európába. Saha se voltunk hívei semmiféle olyan sportnak, mely azt kultiválja, ami állat van az emberben és ez magában foglalja mindazt, ami a boxolástól a bikaviadalkig terjed, hanem majd ez a hullám elcsúszott és emberre lez ismét az ember.

Ma még nem az. Ma még olyan helyeken is, ahol aszlett csak hiből ismerték és kultúr-tápellal szították azt az alacsony aszavonulást, mely a bika-viadalkban gyönyörködött, arénákat emelnek, tágas főrőhelyeket a legbarbárabb sportnak, melyet emberek valaha lástak. Rómában, ahol 1900-éa egynehány esztendeje még az első keresztény apostoloknak kellett a vadállatok kezesében vértanulni lált szenvedniök, ma két esztendő után ujjongva tapsol a tömeg, amikor a bika testébe beledúti a torreador pogány kardját. Bécs városa, mely eddig páratlan ügyességű sebész-orvosainak pengéiről volt híres világszerte, óriási cirkuoszt épít, hogy elfajult izléssel hódoljon matadorok művészetének. Csak természetes, hogy magában

Spanyolországban, a bika-viadalkok klasszikus hazájában meg annál nagyobb érdeket kapott ez a véres játék. Templomokat, kolostorokat és zárdákat kivéve, minden más köépületnél nagyobb számban található ebben a szerencsétlen országban a "plaza de toros" intésménye és a bikaviadalkokat éppen annyira báványozza a nép, mint a középkor vérengző hőseit. Megközelítő fogalmat alkothatunk a torreadorok népszerűségéről akkor, ha utalunk rá, hogy Joséfite-Galiltonak 1921-ben bekövetkezett tragikus halála a spanyol nemzetnek oly megdöbbentő esemény volt, mint a vérvadásban sem hasonlítható. A nép egyszerűen két frontot alkotott, az egyik Gallitóra, a másik pedig halális ellenfele, Juan Belmonte-re esküdött ugyanazal a halálos ekkeseredéssel, mintha személyes ellenségekkel állának szemben.

Mindkét torreador rettenthetetlen hős és ügyes volt. Ugyancsak fényes jövendelmét biztostott nekik a bikaviadás. Andaluszban pedig még ma is ott látható Belmonte kifüggesztett képmása virágkoszorúval a feje fölött, amelyen az olvasható: "A trümfant szent Juan." A zoknák a külsejükhöz és a hárs-venekhez pedig se mert, az azama, melyet tisztelettel szeretnek förtámasztani. Már életében szentté avatták.

Ami Joséfite illeti, az ő népszerűsége sem áll kisebb fokozaton, minthogy nagyon sokan vannak olyanok, akik neve hallatára meghajlítják fejüket, keresztet vetnek és legyón az aszszony vagy ember, a társadalomnak bármely fokán, a meghalt lelküvéért márt fog rebegni az ajkuk. Jellemző, hogy sokan egyáltalán nem is látogattak el többé semmiféle bikaviadalkra, azt állítvá, hogy: minek? Nincsenek ma már ugye igazi torreadorok. Szevillában gyönyörű és drága szobrot állítottak fel emlékére. Avagy nem adott-e vajjon egy millió pezétát egy spanyol szent szűz szobrának drágakövekkel való felkésítésére? Oh, igen, halála után egész Spanyolország gyászba öltözött, még maga a király is fekete fátyolt viselt. Bizony ilyen máma egy spanyol bika-viadalknak a hősi imádata. Századokon keresztül a bikaviadalk

eredetileg husvétkor szoktak kezdődni. Csak egy néhány évtizedje annak, hogy e precedens ellenére Rocardo Torres, a Bombita néven híres torreador a nagybőjben kezdte el az ideynt. Azóta pedig nemcsak, hogy eltekintenek a naptári dátumtól, hanem oly korán megkezdik a szentot, amint csak lehetséges és szakadatlan vasár- és ünneppapi előadásokkal folytatják addig, amig beáll az ősz. Így mindössze két hét hónapig tartanak a béke vasárnapjai, míg ugyannkor a bika-viadalk hősei, ha az elmúlt szezonban kellő sikereket arattak, Mexicoba és Dél-Amerikába mennek szerencsét próbálni, ahonnan sokszor mesés összegeket hoznak haza.

Hogy honnan ered a bikaviadal "apertja"? Némelyek azt állítják, hogy a rómaiaktól, mások, hogy a moróktól. Egyik sem igaz. Az utóbbi annyira nem az, hogy egyenesen ellentmond a felfogásnak a morók köztudomású szeretete az állatokkal szemben, ami különösen a lovak iránt fejlődött ki, de különben ellenséget voltak minden oly kegyetlen és könnyelmű versennynek, mint a bikaviadal. Nem, a bikaviadal tisztára spanyol intésmény.

Tény az, hogy már a XI. századbeli származó források beszámolnak bizonyos előkelő urakról, akik "megdöbbenték a bika szent-tel-szembé és anéféül, hogy akár a lovak szemé el lett volna fedve." Mai szokás szerint a lovak jobb szemét bekötik, mert erről az oldalról támadja meg lovasa a bika, ezenkívül a ló füleit is betömik úgy, hogy megnyit pára valónál se lát, se hall. Spanyolországban jelenleg csak két olyan bikaviadal működik, ami helyzetnek magasztán áll, míg a többiek, a "picadörök" vagyis lovasok, rágszokodnak hozzá, hogy a lovak a viadal alkalmával süketek és vakok legyenek.

Abban a híres arénában, melyet még III. Filipe emelt a Plaza Mayorban, és amely még ma, romjaitban is, 60.000 férőhelylyel bír. — Medina Sidonia hercege területet le két dőfessel két bikát II. Casio és Maria de Bourbon menyegzője alkalmával, 1679-ben. (Abban az időben csak az elsőfős származásnak privilégiuma volt e "nemies" művészetet űsni, közönséges halandó nem vetemedhetett e mesterségre.) Ezzel a Carloszal halt ki különben a Spanyolországban uralkodó Ausztriai Ház és XIV. Lajos francia királynak unokájával, V. Filippel, a Bourbon dinasztia került létre. Az új király, aki teljesen francia szellemben nevelkedett, cseppet sem értékelte a spanyoloknak e hgyo-

mányos nemzeti sportját és megtiltotta udvarának még azt is, hogy a bikaviadalkban mint nézők részt vegyének. A nép természetesen adta fel kedvenc szórakozását és a maga köréből termelte ki a torreadorokat. Ekkor indultak el a vágóhidak asztlánjai, meg a kasztíliai briganták, együtt Andaluziának délece csordáival arra a babérokkal ékes pályára, amit az ugynevezett "kultura" még ma is lstenit.

Filop halálával újra fellendült a nemies hidalgók körében a bikaviadal iránti nemzeti buzgalom, de már meg kellett osztaniok a dícsőséget e lovagoknak, azokkal, akiknek nem volt lovak s így, következésképen, lovakok se voltak. Ez volt a magva annak a szervezetenek, amely formában a Bikaviadalkok Testvérisége a mai nap ismeretes. E szervezetnek az élén a matador áll, aki a bikát csak azután teríti le, hogy a "cuadrilla"-nak a tagjai élvezték köteleességüket. A bikaviadal fénykorá esakhamar visszatért úgy, hogy VII. Filippot már abban láthatjuk elfoglalva, amint a bikaviadal számára egyetemet emel Szevillában. Romero, a híres torreador oktatta itt a zabolált és vakmerő ifjúságot e művészet fogásaira.

Hogy milyen mélyen gyökeredzik a spanyol néphben a nemzeti virtus, arra nézve jellemző Izabella királynőnek gyóntató atyjához intézett levele, amiben arról panaszkodik, hogy szívében irtózik ugyan a bikaviadalkok szinjátékának a szemléletétől, mégsem tehet semmit az ellene, miethogy "érezem, — agymond, — hogy nem hisztelenégsé tilalmat kibocsátani, hiszen oly egyedül állók a felfogásommal." Magának a madridi nunciussnak, akit mint a későbbi V. Pius pápát ismerjük, se sikerült ennek az elfajult sportnak gátat vetni. A király országos zavarásoktól tartott. A papok nem hederítettek a felsőbbbég parancsokra, sőt a kardovál éresek azt a kijelentést tette, hogy komolyan elmarad "a látványosságok e leggyönyörűbbikéről," ha a magasabb körök hasonló példával járnának elől. Ma saigora egyházi törvények tiltják a bikaviadalkok látogatását, de azért a legelőkelőbb papok a legelső sorokban ülnek.

Magától értetődik, hogy a bikaviadalkok eszelleme ma már egy kissé különbözik attól a vad, nyers, féktelen és vérengző hangulattól, mely az előbbi korok szinjátékait jelle-

menta. Mig ma a nézők tulnyomó része néma szemlélője csupán a küzdelemnek, addig e koros utódok ősei teljes lelkükkel élvezték a hímülő vér mámoros szépségeit. Tapadhatatlan, hogy van valami borzalmasan szép a bikaviadalkban. A ragyogó színek orv-élege, a kegyetlenül óráki látványosság vonza a vad emberi ösztönöket és a tragikus ütemű, mégis oly szenvedélyeket felkorbácsoló zene a végzet nagyszerű lendületét kölcsönözni érzelmeinknek. Élet és halál küzdelme folyik le szemünk előtt, a nyers erő, meg az emberi ügyesség viadalk.

Szédületesen nagy utat futott be az emberi civilizáció, nem ösmer lehetetlenséget a modern technika, de ezzel szemben alig változtak meg az emberi alapérzelmek, azok az alapérzelmek, amelyekkel együtt születünk, melyeket nem tud kírítani sem az államnak, sem az egyháznak, sem a tudományoknak hatalma. Ha letépjük a civilizáció díszait, úgy elöttünk áll az ember, aki Krisztus születése előtt Rómában kövelette a "fáncyeret és cirkuoszt".

A bikaviadalkokról csak ellátólen lehet nyilatkozni, a véres tömegszórakoztatások ellen háborút vísz az emberiség, és rajlegzel szemben a publikum száma folyton szaporodik. Ősi megnyilvánulása az emberi természetnek, hogy a brutális látványosságok jobban igazják, jobban érdeklik, mint azok, a melyeknek célja az értelem fejlesztése, a lelki finomságok kivirágztatása. A brutális beütölésnek összehasonlíthatatlanul nagyobb publikuma van, mint például a humánus szabályok közé szorított birkózásnak. A boxolás is példátlan arányokban hódít egész Európában és ma már ott tartunk, hogy Budapest népe is őrzöng egy-egy Fight-ért és eszéltatlan távozik olyan mérkőzésről, amelyen nem folyt egyetlen csopp vér sem.

A magyar fővárosban nem engedték meg a bika loszurát és érdekes, hogy e miatt sikertelenül is végződött a vállalkozás.

Mindenestre megértendő, ha nem is bocsátható meg, hogy a kultúra alacsony fokán álló emberek gyönyörűségeket lelnek a bikaviadalkban. Sőt, egyes vágya ez a magasabbra töltés emberi szellemnek, hogy uralkodjon a látásra hatalmasabb fellett, de szomorú benne az, hogy diadalmat tekintti az ember mindig azt, ha környoz-tón és egymáson vérontással kerekedik fölül. Hisztünk egy eljövendő civilizációban, amikor elsimultak a világháboru felkavart hullámai és a győzelmekre szomjas emberi szellem azt a harcot fogja megindítani, amelyben meghódítja majd — a Természetet.

AVASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

Rejtőzoltai
Gene Byrnes

Nézd, Peti!
A ma-
na est
mondták,
megnéz-
hetem.

Két dol-
lárho ke-
rül és meg-
hallani.

De
neger.

Csintalan
Peti, a kivé-
lé hasbeszélő.
Lé, Broadway
gyöngye.

Csintalan Peti & Kalandjai

A mamám tegnap elvitt a
színházba és mondtam,
nagyserden mulattam, —
volt egy hasbeszélő, egy
csodasember, nem tudom el-
felejtém, olyan jó volt.

Ja, ezek azok az ala-
kók, akik úgy ci-
nálják, mintha a
hangjuk nem a száj-
jukból jönne, hanem
másvahonnan.

Szeretném, ha rólam ál-
modoznátok így ez a kis-
lány, — szeretnék Jack
Dempsey lenni, vagy leg-
alább is egy hasbeszélő.

ÖTLET

Adas most két centét és
tartozol még hárommal,
jó? Akkor megteszem.
Gyerünk.

Vajolejt, te drága, én vagyok
a világ legjobb hasbeszélője,
most se morgatom a szájamat
és megajkúdsz rá, hogy vala-
ki beszél. Na, mit szólsz
ehhez?

Szeretném
hallani.

Egy megmúttassam neked,
igazat beszélek, úgy kell
lenni, mintha a személtá-
dában lenné valaki, adj on-
nek a valakinek nevet és
elköszöndtük az előadást.

Nevezd őt
Piszkok Mór-
nak.

Piszkok Mór, mit
csinálasz a sze-
mélkedésben?

Nagyserden én
sem magam-
t it bent, úgy
valócsok itt,
mint egy kis
anyag, hahaha!

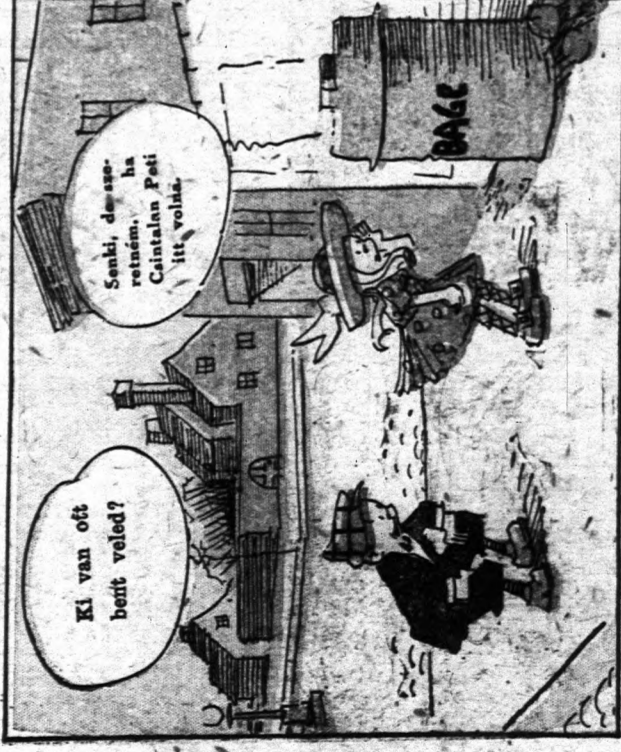
HOPP
LUJZAI!

Nagyon.

Ki van ott
bent veled?

ehog?

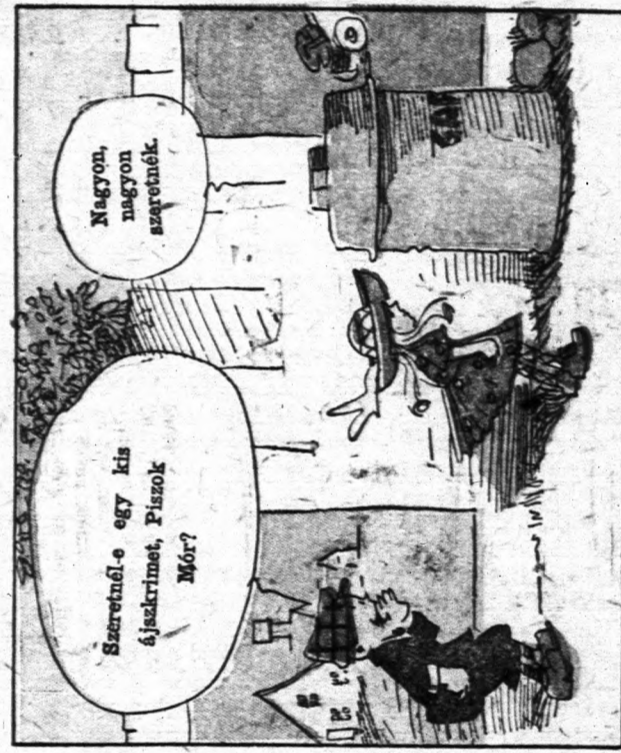

Ki van ott bent veled?

Senki, de szeretnék ha Csintalan Peti itt volna.

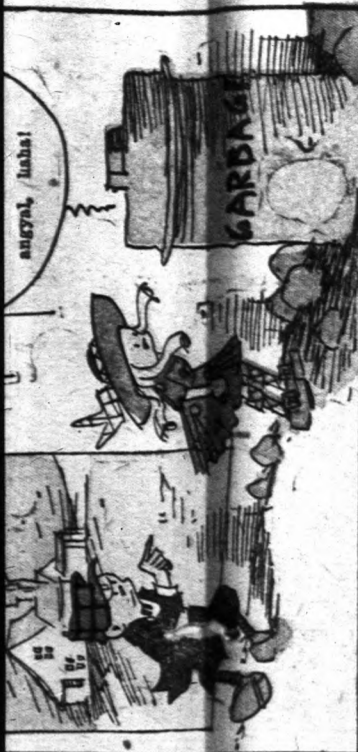

GARBA

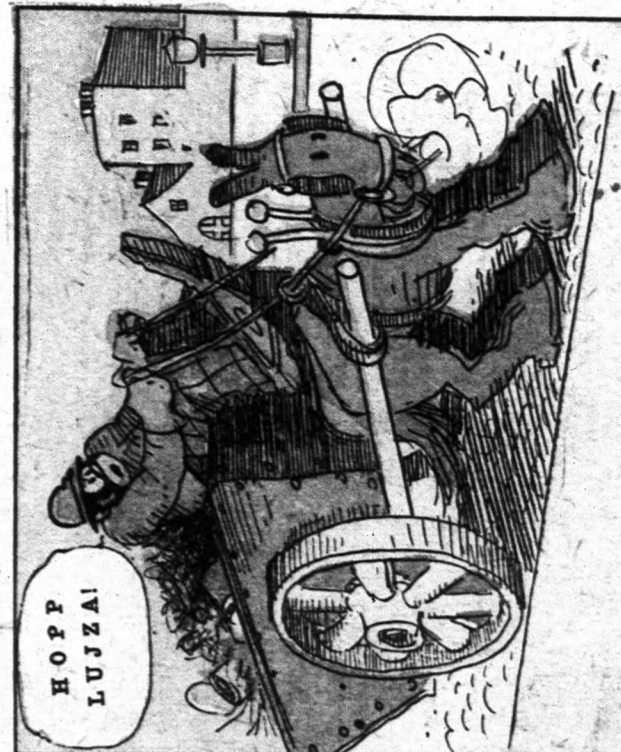

Szeretnél-e egy kis ájszkrimet, Piszok Mór?

Nagyon, nagyon szeretnék.

augyal, luhai!

HOPP LUJZAI!

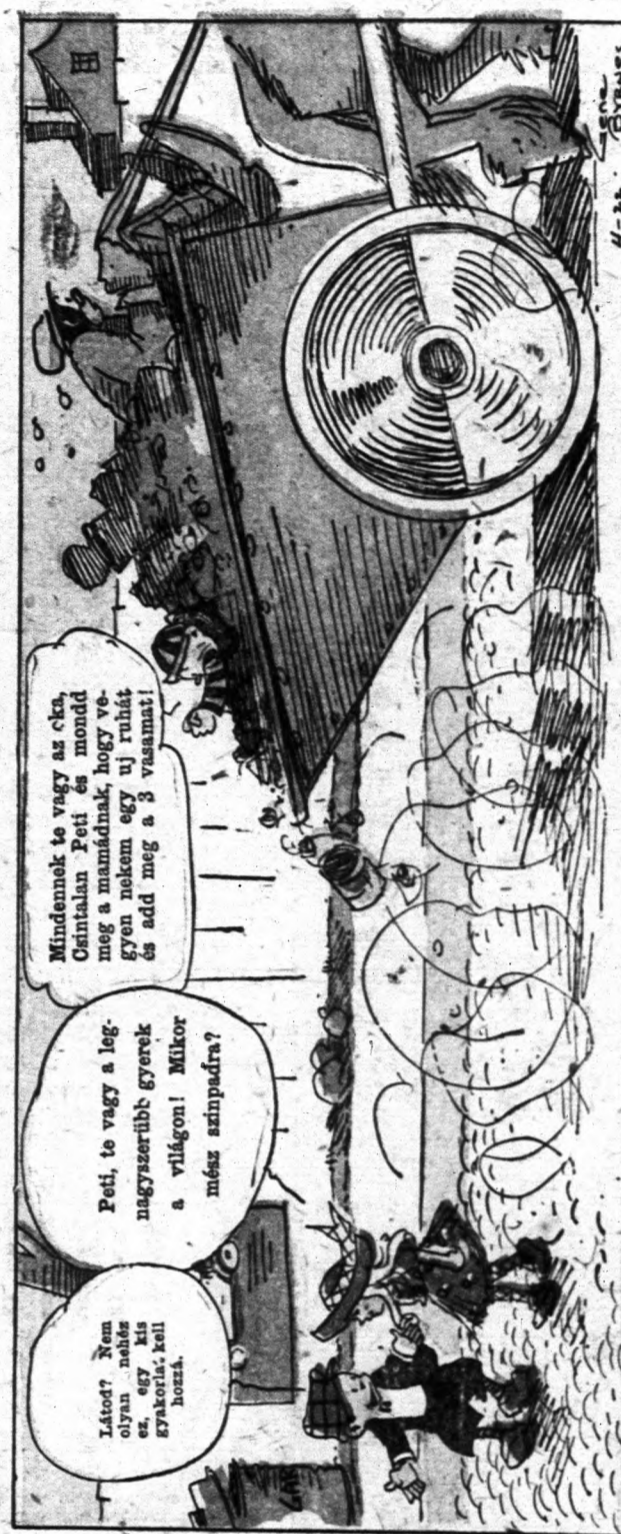

Es a legnehezebb szemlélda, amit életemben emeltem.

Látod? Nem olyan nehéz ez, egy kis gyakorlás, kell hozzá.

Peti, te vagy a legnagyobb gyerek a világon! Mikor mész szinpadra?

Mindentek te vagy az éka, Csintalan Peti és mondd meg a mamádnak, hogy ve gyen nekem egy új ruhát és add meg a 3 vasamat!

Copyright, 1924, Sun-Feature Corporation.

4-24 EYBRES

AZ ARANYAK

A "VASARNAP" részére írta: PAIZS ÖDÖN

VALAKI mesélte ezt a történetet. Aki elmondotta, sokat esavargott a nagyvilágban. Nem volt nagy elbeszélő, ezt a történetet is egyhanguan, érzéketlenül mondta ek Hosszu sorban, glédában állottak előttünk az üres boros poharak. Mint ha az alkohol mesélne, de néha éppen az tal nyitja ki a titkok kapuját, az ital tesz bennünket őszintévé, olyan őszintévé, amelynek nem is akarunk lenni.

Mintha meghalt volna az Océán, a hullámok elnyultak egymás mellett. Az éjszaka fekete posztót terített rájuk, a hajón semmisse mozdult, csöndesen uszott a nagy tengeri szörny. Egy-két rakoncátlan hab mégis a gőzös falához esapódott, de tompa halk fájdalomkiáltással hullott vissza.

Csak a vékonybélű gyertya szomorú lángja táncolt a szűk kabinban. Beszöktem a néger leány szobájába. Az összevissza hánt butorok s a nehéz, fulladt levegő szinte nyomta lelkemet.

Elöttem térdelt a leány. A gyertya világa az arcára esett és a fény, mintha tüzet kapott volna a villogó fogsorától, majd az egész arcát, átfutotta. A fekete szemek égőn tapadt rám, a fehérjét már elcsepegtette a vér. Türelmesen, csöndesen engedte, hogy megsimogassam a durva, kócos haját,

Már hajnalodott. A nap még álmosan kószált a szürke égen és erőtlen sugarak éppen csak megfestették a csöndes vizet. A hajón is áttáncoltak a fénylő sávok, de a kabin függönyén még nem tudtak áttörni, ott megpihentek. Lassan-lassan megvilágosodott belől minden.

Amikor felébredtem és a szemem már megfűrdhetett a reggeli ragyogásban, lépések kopogtak a fejem felett. Gyorsan készülődtem. A leányra néztem: a kiömlő vérentől piszkos volt az arca és a feketén csillámló bőrére undorító árnyékok vetett a megaludt vér. Egyszerre kijozanodtam, elfelejtettem az egész éjszakát és a leányban is csak az állatot tudtam látni, aki erőszakosan rám tapadt, aki el tudta hinni, hogy én is egyenlő lehetek vele. Megint erősen éreztem a konyha büszkét, ismét undorítóak voltak a rongyai.

A leány is kinyitotta a szemét. Rám mosolygott. — Mintha megmártak volna, megrázkódtam. Féltem a kacagásától, amelyből bizalom, szerelem vibrált ki. Kinyújtotta a karját, föllendült a teste, de irtózáttal löktem el magamtól. Nagyon kiáltott, valami fájdalmas, állatias üvöltés szaladt ki a torkán, aztán összehúzta magát és a rongyaival szegényesen takarta be a fedetlen testét.

Csöndesen, szótlannal nézte, hogy mint késülődök az ajtó felé. Már majdnem a fedélzeten voltam, amikor lassan a zsebembe nyultam és a pénzt, az összes aranyaimat, letettem az asztalra...

Rémült, ijedt kiáltás állított meg. A leány felugrott, utánam szaladt, megragadta a karomat és kényszerített, hogy az arcába nézzek.

Sokat kérdezett a szeme és én megértettem, pedig mindketünknek más volt a nyelve és még nem is beszélünk egymással soha. Először kérdően villant föl a tekintete és remegve pillantott a pénzre, aztán fájdalmasan az arcomba nézett és én el-lankadtam, szegényesen csuktam le a szempilláimat.

Majd vad harag remegtette meg a hatalmas testét, amely ebben a pillanatban szépek tettett előttem. Villámló tekintettel az asztalhoz ugrott, fölkapta

a sok pénzt és az arcomba vágta. A esengő arany végigkarcolta a bőrömet és ahová ért, a vér kiserkedt belőle...

Futva menekültem az ajtó felé. A nagy csöndben utánam zokogott a nő hangja. Hirtelen bebujt s a párnák alól megtörve, szaggatottan verődött hozzám a síró fuldoklása.

Egyszerre csak elhallgatott. Megint esőnd támadt a hajón. Ijedten álltam meg. És ekkor éreztem, hogy vér szökik az arcomba, valami nagy fájdalom vett erőt rajtam. Már ott állottam a korlátnál és alattam haragosan mormogtak a habok. Aztán öröm futotta át a gondolataimat, de mégis szomorkodtam. Egyszerre tisztán éreztem, hogy milyen alávaló vagyok. Mennyire nemesebb, igazabb az a leány, a lenézett négerfaj egyik legutolsója. A szerelmét adta nekem, mindenét, ami az övé volt. És én, a fehér ember, akinek finomabbak az érzései, elfelejtettem, hogy nő, hogy most az egyszer nem volt lenézett rabszolga... És... és pénzt mertem neki adni...

Szegény leány, talán nem is bírta már kiállani ezt a fájdalmat, a legnagyobbat, ami érheti és talán annyira megutálta ezt a világot, hogy csöndesen, a kabinja ablakából befeküdt a puha habokba...

És már indultam is az ajtó felé. A kilineset nem mertem lenyomni. Egy pillanatra még feltámadt bennem a büszkeség, de aztán megaláztam magam.

Halkan nyitottam ki az ajtót. Az újra meggyújtott gyertya lángja ott ugrált előttem. Szörnyű kiáltás hagyta el az ajkamat. A leány kapzsi arccal, mohó tekintettel kereste a földön a szerte heverő aranyakat...

le a teste idegesen meg-megremegett és a forró hullámok már majd az arcába esapáltak.

Olyan különös volt ez a leány. Nem tudtam magyarázatot adni magamnak, miért lopódtam be hozzá? A testét, piszkos, utálatos rongyok csufították el és amikor hozzám ért, felém szállt a konyha undorító szaga. De az arcában volt valami, ami megkapott és különben is már régen esavargotunk, hosszú idő óta nem láttam fehér nőt. Nő volt és ez mindent jelentett. A fekete sötétségből élesen villant elő a gyöngyfogsora, a szeme kiválóan csókolgatta ruhában megfeszülő izmimat, az ajka piros volt, mintha vérezne.

Ebben a pillanatban hatalmasat pislantott a gyertya lángja. A leány rácsapta a tenyerét. Sötétség lett, mintha a szoba is elveszett volna a fekete tenger halálos szomorúságában.

Két kar fonta át a derekam, egy perc-re melegséget éreztem ajkamon, aztán fájdalmasan felsikoltottam. A vér lassan, sürün bugyant elő a szájam széléből és még husomban éreztem a néger leány-fehér fogsorát...

A DÉ SZ

AZOKAT, amiket B alapján írtunk meg és a sziglatokról, a Tatchell, az angolországi aki egyike azoknak a k ugnevezett "civilizált" s elmentek a "South S lakói közé. Rev. Tatchell Tapasztalatait "The H Utazó" című könyvében jelent meg a könyvtárban.

Rev. Tatchell német, csónakokon járta a nyíken főként a tengeri lehet főképpen hallani, harang nem cseng, meg a hajók, jachtok kurtje Tatchell lelkes is buja a természet. Páfr senyeznek a kenyérgyű mindenütt található győ mentén nőnek legbujább.

Bátran kószálhat az bőven vízi síklók, de ez lán csak a Salamon-sziget lemetlenek azonban a s és más dél-európai ország dit az ember egy követ néhány skorpió. Ezek gömbölyű, rák vagyis lob csipése gyulladást okoz nem veszedelmes az ugr Ezek a szárlábúak vagy rothadt fedelében szer az undorító, kővér rovar elkapják és fejkünl, fark Igazi csemegének tartják.

A kókuszdiófák bőve a fákrol, de emberre me benszülöttek azt tartják, szeme van, jól megnézi, furja a diókat a földi fajtája felmászik a kókusz való diót a fa alatt. A ráknak a husát. Ugy a fára, a fa ága könt hátrál s eljut a fülg, azt ennél fogva nem kapasz szállni, szépen lezuhan, kábult rákot.

A sziglatok apraja maguk termelik, zölden szárlják s pipában vagy garetát szivják el.

Rev. Tatchell helytől rítók abbeli igyekezett, nyát fölcserelessék külfölből varrt ruhákkal. Azek kölcsösek voltak, a törzs-tiszteletben tartották. Ha és az asszonyt kókuszdiógerre csuszatták. Itt vagy a nap heve ősle megpartra evezniök kezükkel, ket a szigoru erkölcsi törvény rettenetes.

Ha egy fehér ember

A DÉLI TENGER SZIGETEIN

A ZOKAT, amiket Bujdosó János tengerész levele alapján irtunk meg a Déli Tengerek szigeteiről és a szigatlakókról, alaposan megtoldja Rev. Frank Tatchell, az angolországi Midlehurst helység lelkésze, aki egyike azoknak a viágjáróknak, akik megunták az ugynevezett "civilizált" emberek közt való bolyongást s elmentek a "South Seas", a Déli Tengerek szigetek közé. Rev. Tatchell megtalálta, amit kerest. Tapasztalatait "The Happy Traveler," "A Boldog Utazó" című könyvében mondja el, amely mostanában jelent meg a könyvpiacra.

Rev. Tatchell nem yachton, hanem tehergőzöskön, csónakokon járta be a déli tengeri szigeteket, a mikén főként a tenger mormolását és a szél susogását lehet főképpen hallani. Vonat, gyárkürt nem sikolt, harang nem cseng, még az emberek is csendesek. Csak a hajók, jachtok kürtje töri meg a hangok nyugodalmát. Tatchell lelkész is azt találta, hogy a szigetek buja a természet. Páfrányok famagasságra nőnek, versenyeznek a kenyérgyümölcs remekszép leveleivel és a mindenütt található gyönyörű pálmákkal, amik a part mentén nőnek legbujábban.

Bátran kószálhat az ember a dus fűben. Vannak bőven vízi sikkók, de ezek a kigyók ártalmatlanok. Talán csak a Salamon-szigeteken vannak mérgesek. Kellemetlenek azonban a skorpiók, aminők Olaszországban és más dél-európai országokban is vannak. Ha felfordít az ember egy követ vagy fadarabot, szalad ki alóla néhány skorpió. Ezek a rovarok félhüvelyk hosszú, gömbölyű, rák vagyis lobster-forma lények, amelyeknek csipése gyulladást okoz. Éppen ilyen, de éppen annyira nem veszedelmes az ugynevezett szárlábuak csipése is. Ezek a szárlábuak vagy egyáltalán hosszúak. A házak rothadt fedelében szeretnek tanyázni. Kiesnek ezek az undorító, kővér rovarok a szalma közül, a szigatlakók elkapják és fejüknél, farkuknál fogva megsütik a tűzön. Igazi csemegének tartják.

A kókuszdiófák bőven teremnek, a diók potyognak a fákról, de emberre még tán sohase esett egy se. A benszülöttek azt tartják, hogy a kókuszdióknak három szeme van, jól megnézi, hogy hová esik. A földön kifurja a diókat a földi rák, amelyeknek egyik nagyobb fajtája felmászik a kókuszfára is, ha nem talál fogára való diót a fa alatt. A benszülöttek szeretik ennek a ráknak a húsát. Ugy fogják, hogy felmászni utána a fára, a fa ága közt fűvet kötnek. Amikor a rák hátrál s eljut a fűig, azt hiszi a buta, hogy földet ért, ennél fogva nem kapaszkodik többé. Amint le akar szállni, szépen lezuhan. A benszülött agyonveri az elkábult rákot.

A szigatlakók apraja-nagyja dohányzik. A dohányt maguk termelik, zölden letépi a levelet, napon megsáritják s pipában vagy papírba hengerítve, mint cigarettát szívják el.

Rev. Tatchell helyteleníti a fehér emberek, hittérítők abbeli igyekezetét, hogy a rizsszálmából font szoknyát fölcseréltessék külföldről importált, cifra kelméből varrt ruhákkal. Azelőtt a benszülöttek igazán erőköcsösek voltak, a törzs erkölcsi törvényeit szigorúan tiszteletben tartották. Házasságtörés esetén a csábítót és az asszonyt kókuszdió törzsához kötötték és a tengerre csusztatták. Itt vagy elmerültek és megfulladtak, vagy a nap heve ölte meg őket. Ha sikerült ügyesen partra evezniük kezükkel, megbocsájtottak nekik. Ezeket a szigorú erkölcsi törvényeket elvetették s az eredmény rettenetes.

Ha egy fehér ember rátekin valamelyik csinos

benszülött leányra, az nemcsak visszakacsint rá, hanem meg is kérdezi:

"Tetszem magának, Mit ad, ha szeretem,"

A régi időkben a benszülött leányok — majdnem meztelenül járván, állandóan tisztálkodtak. Gyönyörű testüket gondozták, ma meg, amidőn a missionárius telepeken osztott ingyenes ruhákat hordják, amiket Angliából, Amerikából juttatnak el részükre a hittérítőket támogató egyházak és magánosok, bizony sokan elhanyagolják testük ápolását. Ha ezekben a maskara ruhákban megáznak, nem változtatnak ruhát, így aztán gyakori körükben a mellhártya és tüdőgyulladás.

A fonográf, aminek a neve az ő nyelvükön azt jelenti, hogy "ember a dobozban," — ugyancsak nagy ámulatot kelt. Meg vannak győződve, hogy ember van belevarázsolva a dobozba s búvészek tartják azt, aki bemutatja nekik a fonográfot.

A trüsszentés azt jelenti, hogy a trüsszentő a feleségére vagy a babájára gondol. A Fiji szigetekben azt mondják a trüsszentőnek, hogy "Segitse az Isten," a Salamon szigeten meg, hogy "Aldja Isten." Csónakban trüsszenteni nem jelent veszedelmet, de köhinteni igen. A hajukat tonga divat szerint fésülik. Ha idegen érkezik a szigetre s valamelyik csodálatosan szép és tüzes szemű leány engedelmet kér tőle arra, hogy megfésülhesse tonga divat szerint, örömmel megengedi az idegen, mert ez a művelet igen felelősségteljes hatása.

Minden évben egyszer, október végén vagy november elején megjelennek a tengerben, mint a chadian soldierek, vagy a tiszavirág, az anneliq rovarok. Ezek, mivel a hímek pirosak, a nőstények meg zöldek, szőnyegszerűen fedik a víz színét s a holdfényben csodálatos színpompát idéznek elő. A szigatlakók férfiak, nője a tengerre megy s fog ezekből a husz-huszonöt láb hosszú kukacokból, amelyeket azonnal megesznek. Igen izletesnek tartják. Légy keves van a szigeten, de annál több a cockroach, a svábbogár. Ezek éjjel olyan tömegben jönnek elő a benszülöttek sátraiban, hogy ellepnék az alvót, ha nem takarozna sűrű hálószőnyeg kelmébe. A svábbogarakat a házi pók irtja, azért ezeket a csunya nagy pókokat hálából megtűrik. A svábbogarak csipkedik az ember körmét és kieszik a varrást az ember cipőjéből, ha el nem takarja.

A benszülöttek leginkább a Salamon-szigeteken csúnyák. Itt az asszonyokat nem becsülik semmire. Agyon üldöztetik. Tilos neki belépni a templomba.

A szigetek nem tanácsos egyedül és valami hivatalos ember nélkül csatangolni. A benszülöttek körülveszik és ha megijed, még föl is faliák. De ha bátor és megajándékozza őket egy kis jóféle dohánynyal, nagy tisztelettel veszik körül.

A Salamon szigetekben bájos szokást talált Rev. Tatchell. Itt mindegyik faluban választanak egész évre olyan majusi királyné-félt, ez a legszebb és leggyönyörűbb leány. Mint taupounak kötelessége a faluba érkező idegen férfit szórakoztatni. Vele együttjárni. Az idegent kívánatra megmasszírozza, megdörzsöli illatos olajjal, de az idegennek egy újjal sem szabad a gyönyörű tereztéshez nyulni.

A szigatlakók és szokásaik. — Kellemes és kellemetlen dolgok. — A legszebb lány egy ágyon alszik a faluba látogató vendéggel. — "Ne hánts" virágok. — A Salamon szigeti emberevők. — Hazatérés az embervadászatról a fehér koponyákkal.

A Salamon-szigeteken még ma is divatban van az emberevés és a szomszéd szigetek népével való harc. Ma már ritkábban megy egyik sziget férfi népe a másik ellen, de évtizedekkel ezelőtt bizony gyakori volt a koponyákért való kizárulás. Azt tartották, hogy annál erősebbnek és okosodnak, amennyi férfit megölnek és amennyinek koponyáját hazahozzák.

Salisbury kapitány, aki nemrég járt a Salamon-szigeteken s az egyiken rávette Gaut, az uralkodót, hogy rendezzen ilyen, persze nem komoly koponyavadászatot. A kapitány le akarta fényképezni a kirándulást, a harcot és a diadalmas visszatérést. Gau megértette, hogy a fotografáló gép olyan masina, amely megörökíti dicső tetteiket és elviszi azoknak híreit, képét a világ minden részébe. Örömmel, babonás tisztelettel állottak a fényképező gép "bűvés szeméi" elé. Felkészültek, diszes csónakokon, teljesen fölfegyverkezve elindultak és saját népük egyik szigetén rendezték a színelő támadást, annak a híres támadásnak mintájára, a melyből valamikor 200 koponyát hoztak haza Choiseul szigetről. Baltákkal, hosszunyelű fejszékkel és fából készült, de vashegyű íjjakkal támadták a sziget népére. Jó színészeknek bizonyultak ezek. Bár előre megmondták nekik, hogy csak színleges támadás készül, nagy riadalmat, kétségbeesést okozott körükben a szigetre érkezett ellenséges erő partraszállása. A támadást viszonzták, védekeztek s így igazán jó képet csinálhattak Salisbury.

D'ANNUNZIO HIRES SZERELMEI

Ismét egymásra találtak D'Annunzio és Ida Rubinstein.
— A szerelmük bejelentése a nyilvánosság részére. — D'Annunzio a léha, végre megtalálta azt a nőt, aki uralkodni tud rajta, aki lenyűgözi.

SZINHÉLY: Páris világhírű sétánya, a Bois de Bologne.
Idő: Egy napsugaras délután.

Gabrielle D'Annunzio és Ida Rubinstein megjelennek. Kart karba öltve sétálnak. Megállanak. Ölelkeznek. Azután folytatják a sétát. Köszönnek jobbra, balra az ismerősöknek.

És Páris csaknem elájul a meglepetéstől.

A híres szerelmek ilyenét nyilvánosan adják ismét tudomására a világnak, hogy megújult az a féktelen szerelmük egymás iránt, amely féktelen szerelem a viszonyukat annak idején híressé tette mindenfelé.

A világhírű író és a nem kevésbé világhírű táncosnő így adják tudtára a világnak azt, hogy ismét egymásra találtak.

"Ujjászületett ember vagyok..."

Igy szólt D'Annunzio a barátaihoz.

A szívem sebei begyógyultak. El sem tudtam képzelni azt a hihetetlen boldogságot, amely osztályrészemül jutott.

Igy nyilatkozott Ida Rubinstein, a poeta karján.

És még más jelei is vannak annak, hogy a hírneves szerelmek viszonya felújult. Megjelent a hír arról, hogy újból színre hozzák D'Annunzio híres darabját, a Phedrát, még pedig Ida Rubinsteinnel a címszerepben. Ez már csak elég...

Azonban Páris szája is megismétlődött. Emlékezik Eleonora Duse-ra, emlékezik a kicsi bécsi zongoraművészre és emlékezik Gallie hercegnőre, akit D'Annunzio feleségül vett, csak azért, hogy karjaiban tarthassa, miközben az asszony a családja ősi diességéről beszél. És azután nyomban el is hagyta.

Noha az idő vasfoga határozott nyomokat hagyott a hírneves orosz táncosnő-ábrázátán és noha ugyancsak az idő vasfoga alapos kopasszággá változtatta át Fiume költőjének hajdantadus fürteit, a két szerelmes csak oly hevesen szereti egymást, mint valaha, fiatalabb korukban.

Hogy ez mennyire igaz, mi sem bizonyítja jobban, mint D'Annunzio eme nyilatkozata, amelyet nemrég a sajtó részére adott.

"Még ez az egy élmény, és meghalok. Nem fogok úgy meghalni, mint egy szatócs, hanem úgy, ahogyan D'Annunzio meghalna, a diességével, a diességével..."

Annyi bizonyos, hogy D'Annunzio volt az, aki legjobban személyesítette meg önmagában a modern európai értelmiség korrupt voltát, einizmusát, hűtlenségét és érzéketlenségét. Csaknem kora ifjúságától fogva nagyon szerették a nők a költőt hajlamáért, a társalgásáért és a megnyerő személyiségéért. És noha számosak voltak a szerelmi viszonyai, valamennyien rövid életűek voltak.

Még a híres viszonya Eleonora Duseval, a világhírű tragikával sem hagyott mélyebb nyomokat a lelkében. Elillant a szenvedély, elaludt a láng, hogy még forróbb szenvedélynek, még hevesebb lángnak adjon helyet.

Azonban Duse! Őt a válás már jobban megviselte. Szívén tele keserűséggel még a színpadnak is búcsút mondott. Mintán az egész lelkét odaadta a költőjének, aki neki mindene

mai, mint az övé, akinek a szíve azonban nincsen annyira betelve Gabriellevel, mint ennek a szíve van vele, ez a nő feltétlenül alkalmas arra, hogy a csapódást költőben mélyebb lángokat keltsen fel.

Amikor D'Annunzio darabját, a Phedrat ismét színrehozták, Gabriele a szerelmese részére szerelmi lakomát rendezett, amelyen csak azok a legmeghittőbb barátok vettek részt, akiket alkalmasnak tartott arra, hogy megértsék az ő szenvedélyének mélységeit. A lakomán nem történt megemlékezés a régi tragédiáról. A multrol említés se történt. Azonban, noha ő feledni akarják a multat, Páris még élénken emlékezik arra, ami megtörtént kilenc esztendővel ezelőtt a ketten között.

Ida Rubinstein, a fiatal orosz táncosnő, akkor még alig ismerték az országának határain kívül. Azonban már híre járt a teste csudálatos karcsúságának, mesés mozdulatainak, a szeme sejtelmes kifejezésének. És emellett a hangja is végtelenül kedves volt, míg az egész lényen valami különös keleti varázs tükröződött vissza.

Bakst, a világhírű művész meglátta és szerződést ajánlott neki az orosz balletben. 1909-ben Párisba került a ballettel és egy csapásra meghódította a kényes párisiakat. Azután diadalt diadalra aratott. A következő évben az operaházban Sheherazadet alakította. Ez volt egyik mérföldköve a karrierjének, mert D'Annunzio ott volt az előadáson és nem mulasztotta el kifejezni a csodálatát.

A lobbanékony költő hamarosan beleszeretett a fiatal nőnek szépségébe, szellemébe, az egész

(Folytatás a 14. oldalon.)

dákat szántott a fájdalom, a csalódás.

D'Annunzio pedig egy kéz mozdulattal, egy gunyos mosolyal intézte el az egész tragédiát, amely csupán egy jelentéktelen epizód volt az ő életében.

A szerelmei gyakoriak voltak, hevesek és rövidek. Állhatatoság nem tartozott Gabriele érényei közé. És most Páris nem tudja megmagyarázni az okát Gabriele és Ida új egyesülésének.

Már-már szünte azt kezdik rebesgetni, hogy D'Annunzio ténylegesen szerelmes lett. És ezt valószínűnek tartják azért is, mert ha akadhat olyan nő, aki a pillangószerelm lovagját állandóan lenyűgözi tudja, hogy D'Annunzio visszaért a bizalmával, összeesett. Egy darabig azt hitték, hogy bele is hal a fájdalomába, azonban ki-gyógyult, de a szíve sebzett maradt. A haja gyorsan megfehéredett és az arcán mély baráz-

volt, feltárta előtte a multjának történetét is.

Eleonora Duse részére írta D'Annunzio a legborzalmasabb tragédiáit. Ilyen volt például a Halott Város, a Halál Diadala, Francesca di Rimini. Duse valamennyit nagy diadalra vitte és az irodalmi és művészi világ joggal várhatott sokat és nagyot a kettőnek művészi egyesüléséből.

Azonban retteneteset zökkent a világ akkor, amikor egyszerre,

FEJES ur kissé és elhasznált. Vagy negyven éves, de ötvennek látszik. Arca fakó, a bajusz lami-sajátságos. Gondozza, úgy, hogy nyára egy fokkal sápadnak. Öltözéke kopott, nem mindnyájunké. Merte, az az öltözék lami meglepő: évek alacsony gallérjával, szén vásárolt ruháira szürke volt, h szürkének nevezhet pasztott cipőjével, manzsettájával s az gombokkal igen szeg izléstelen embernek hatóan, vagy mulatt emberek közül, — a dolgok összehangzó van fokozat, jobban sőt művészek, keres tulajdonosnak is mor

Már vagy két hét zott egy szegény Szé sával. Ez a Szében ragyogtak, érces hang nevetett, még gyakr lekalássan, — minde lénye, bizakodó kijel elegáns ruhája, ellen szerítették Fejes ura ki. Hogy elmondja u is csiripelnek: héteze a havi teljes jövedele sági pótlékkal és term együtt legfeljebb ha minimum pedig havi nyegje már nincs, me nincs, mert már éve nak nincs, az asszony elmegy mozgószinház anyt viheti magával, csak annyira tellik.

Lamentálva, bár szélt Fejes ur, ha n s a szavakat ilyenkor ként hajigálta ki magr okozóinak a fejéhez v het sokáig. Az asszon a lányok, isten csodá yan a jó színük. Nem silány koszt, hanem a

Az egykori iskolá tott meg mindent, az monda, hogy: hm, a mozdulatot is tett, er aki nem hajlandó arra kilátástalansága miatt mi lenne velünk, ha a hl, ha mindnyájan, a föld színén, az éhenh nének el. Segíteni pers kerül ezzel a "becsüle Elővette tehát a tárc gyét adta oda egykor káscime rá volt nyomt közt kotorászott. Újra látásnak, különösen rártja" bizalmára mélt beszélgethettek, hisz utoljára találkoztak többi közül s így ajám

— Kérlek alászá el tőlem ezt a csekély amennyi tellik szerer erőmtől, boldogan alk keszedre. Itt van a c ismét szolgálatodra le ressel fel, legyen szered dig szívesen látlak. C el, megsérténél, ha vis nád. Majd ha nekéd meg nem lesz, akkor

— Kérlek, elfogad áltotta Fejes ur néhány ni habozás, inkább nés után. — Nem: s barátom, tőled elfogad

Fejes ur a pénzt kül köszönte meg és te, a visszaadástól ne érdeemesnek beszélni, ugy, véletlenül.

— Okvetlenül el ezek voltak Szében s hirtelen elhagyta mert megpillantott az len lassu lépésben ha gatut, odafutott, bele gát s elhajatott vele

Fejes ur, ahoz maradt, a pénzre gon elé képzelte a gyöny rest s kedve lett volu

UZSONNNA

FEJES ur kissé sovány és elhasznált ember. Vagy negyven esztendő, de ötvennek látszik. Arca fakó, a bajuszát valami sajátságos izléssel

gondozza, úgy, hogy ha nem gondozná, bizonyára egy fokkal előkelőbb embernek látszanék. Öltözéke kopottas, mint mostanában majd nem mindnyájunké. Aki öt évvel ezelőtt ismerte, az az öltözködésből megállapíthat valami meglepőt: évekként ezelőtt ő, Fejes ur, alacsony gallérjával, olcsó nyakkendőjével kézen vásárolt ruhájával, melynek színe annyira szürke volt, hogy tréfás tulzással ríktó szürkének nevezhetnék, mindezzel és a kikopasztott cipőjével, huszonkettes gömbölyű manzsettájával s azokban a nagy fekete csontgombokkal igen szegény és a szegénységben is izléstelen embernek látszott s mint ilyen meghatón, vagy mulattatóan ritt ki az igazi ur-emberek közül, — ma azonban, mivel mind e dolgok összehangzó sirámában lefelé már alig van fokozat, jobban elkel a többi ember közt, sőt művészeknek, kereskedőnek, vagy akár ház- tulajdonosnak is mondhatná magát.

Már vagy két hete, hogy az utcán találkozott egy szegény Szebeny Emil nevű iskolatársával. Ez a Szebeny kövéres ember, a szeméi ragyogtak, érces hangon beszélt vele, gyakran nevetett, még gyakrabban mondta, hogy kérek lelkészen, — mindez jellemző rá. Az egész lénye, bizakodó kijelentései, friss mozgása, elegáns ruhája, ellenállhatatlanul arra kényszerítették Fejes urat, hogy panaszkodjon neki. Hogy elmondja újra, amit már a madarak is csiripelnek: hétezer korona a havi fizetés, a havi teljes jövedelem pedig lakbérrel, drágasági pótlékkal és természetben kapott javakkal együtt legfeljebb ha tizenötezer korona, a létminimum pedig havi ötvenezer korona. Szőnyegje már nincs, mert mindent eladott, ruhája nincs, mert már évek óta nem vett. A családnak nincs, az asszony kéthetenként egyszer ha elmeleg mozgószínházba. akkor is az egyik lányt viheti magával, a másik otthon marad, csak annyira telik.

Lamentálva, bár kissé tompa hangon beszélt Fejes ur, hangját itt-ott megemelte s a szavakat ilyenkor haragosan, kődarabokként hajigálta ki magából, mintha ez állapotok okozóinak a fejéhez vágdosná. Ez így nem lehet sokáig. Az asszony már hét kilót fogyott, a lányok, isten csodája, még bírják, még megvan a jó színük. Nemcsak maga a rossz élet, a silány koszt, hanem a gond! A gond!

Az egykori iskolatárs türelmesen hallgató meg mindent, az erősebb részleteknél azt mondta, hogy: hm, hm, néha megnyugtató mozdulatot is tett, erőslelkű ember, optimista, aki nem hajlandó arra, hogy a mások életének kilátástalansága miatt kétségbe essék. Istenem, mi lenne velünk, ha azért valahol valaki éhen hal, ha mindnyáján, másfél milliárd ember a föld színén, az éhenhalás gyötrelmeit szenvednénk el. Segíteni persze, ha az ember szembe kerül ezzel a "becsületes szegénységgel", kell. Elővette tehát a tárcáját s először is a névjegyet adta oda egykori pajtásának, amelyre lakásaira rá volt nyomtatva, azután papírpénzek közt kotorászott. Ujra nagyon örült a viszontlátásnak, különösen örült annak, hogy a "barátja" bizalmára méltatta s hogy általában elbeszélgethettek, hiszen oly régen volt, amikor utoljára találkoztak. Kihuzott egy tizezrest a többi közül s így ajánlotta fel:

— Kérlek alássan, fogadd el tőlem ezt a csekélységet, már amennyi telik szerény anyagi erőmtől, boldogan állok rendelkezésedre. Itt van a címem is, ha ismét szolgálatodra lehetek, keress fel, legyen szerencsém, mindig szívesen látlak. Csak fogadd el, megsérténél, ha visszautasítanád. Majd ha neked lesz, nekem meg nem lesz, akkor add vissza.

— Kérlek, elfogadom! — kiáltotta Fejes ur néhány pillanatnyi habozás, inkább megdöbbenés után. — Nem szegyenlem barátom, tőled elfogadom.

Fejes ur a pénzt zavar nélkül köszönte meg és sietve elment, a visszaadásról nem tartotta érdemesnek beszélni. Majd, ha úgy véletlenül.

— Okvetlenül elvárjak! — ezek voltak Szebeny bucsuszavai s hirtelen elhagyta Fejes urat; mert megpillantott az utca szélén lassu lépésben haladó kétfogatut, odafutott, bele vetette magát s elhajtott vele.

Fejes ur, ahogy egyedül maradt, a pénzre gondolt, szeme elé képzelte a gyönyörű tizezrest s kedve lett volna elővenni,

A "VASÁRNAP" RÉSZÉRE IRTA: NAGY LAJOS

hogy újra lássa, érzékelje, élvezze annak kemény ségét s hallja a kihajtáskor suhogó hangját. Vilámgyorsan hozzávetőleges költségvetést csinált: boldogan állapította meg, hogy két-három tűrhető napban lesz része.

A pénz csakhamar elfogyott, Ujabb kinos napok után Fejes ur előszedte volt iskolatársa névjegyet, még egyszer megnézte, hogy pontosan hol is lakik s elindult hozzá. Budára kellett átmennie, a Gellérthegy-Kelenföld felé eső aljába, a hegyoldal huzódó kis görbe utcába. Lassan ballagott a Fehérvári-utról a magasabban fekvő utca felé, az ut fáradtsága mintha a lelkét is gyötörte volna s egészen lehangolta az a tudat, hogy nem tud majd könnyedén, mosolyogva beállítani a volt iskolatársához, úgy mintha csak látogatónak menne s mintha odahaza minden a legnagyobb rendben folyna.

Megérkezett a kétemeletes villaszerű házhoz, melyet mint az utca valamennyi épületét, kert vett körül. Igen, itt lakik Szebeny, ennek a szép háznak az első emeletén. Jól kereshet talán tekintélyes vagyona is van, ha egyszer itt lakik. Csupa jómódu ember élhet ezen a környéken. Vasrácsos kaput kellett megnyitnia, hogy a kertbe beléphessen, a kapu kilincsét alig tudta felfedezni. Itt-ott lépcsőkkel emelkedő fehér ut vezetett fölfelé a ház kapuja felé. Ment lassan, testileg már megkönnyebülve, egy-egy tekintetet vetett jobbra-balra, a viruló vadgesztenye és ecetfákra, az ut mentén fénylő vastaglevelű örökzöld bokrokra megmégimogatta. Ellenállhatatlan indulat készítette őt erre, talán azért, mert szerette a kis gyermekeket és az eleven bokrocskák sűrű leveleikkel olyanok voltak, mint a kis gyermekek, talán azért, mert az örök szegénységéből rettentően vágyott ilyen szép házra és kertre s most ez itt, amelyben jár, annyira megkívánta, hogy muszáj volt megérintenie, megfognia, hátha kezében marad s nem kell többé elvesztenie, vagy talán — uram bocsá! — a hónapok óta éhes ember a barmok ösztönével nyul a husos levelek után.

A kis ut a ház kapujával ért véget, pár lépésnyire a kaputól, a terméskövekből rakott fal tövében, drótfonásu ketrecben egy kecske bámulta az érkezőt s két csirke gubbasztott egy vízzel telt csempe vaslábas mellett. Fejes ur elnevette magát a fehérszakállas jószág bamba nézésén s ha valaki most lett volna vele, okvetlenül valami vaskos viccet mondott volna a kecskéről. Kicsit állt és nézte, arra gondolt, hogy itt ezt is lehet, nem úgy mint a városban, — aztán befordult a kapun.

Csöngetett. A család bevezette egy nagy szobába s egy öreg asszonyság tipegett a másik szobából elébe. Szebeny ur nincs itthon, pedig ilyenkor délután mindig itt-hon szokott lenni. Most látogatónak mentek, ő

az édesanyja. O, Fejes urat már hírből ismeri, a fia beszélt róla. Milyen kár, hogy éppen nincs itthon. De tessék leülni s egy kicsit kipihenni magát, mert magasan fekszik ez a ház s mire az ember ide felér, bizony elfárad.

Fejes ur szabadkozott, de az asszonyság erőltette, üljön csak le, el lehet fáradva.

— Hát igen, — lihegte Fejes ur, fárasztó az ilyen ut. Fölfelé jóval fárasztóbb, mint lefelé.

— Csakugyan! — hagyta ezt helyben az asszonyság kissé meglepődve, de aztán elnevette magát, miközben aranyfogak villantak elő szájából.

Fejes ur leült s az öregasszony mosolyogva nézte vendégét, szinte neki is jól esett, hogy az most pihent a fáradtság után.

— Ugye még nem uszonnazott?

— Ó kérem, — rebegte Fejes ur s ekképen elkerülte az egyenes feleletet.

— Megkínálom egy kis kávéval.

— Ó ne tessék!

— De csak fogadja el, rögtön hozom.

— Ó kérem.

Az öregasszony már tipegett kifelé. Néhány percig maradt kint, azalatt Fejes a szobában szétnézett, szívtá magába a jólét áramlását mindenfelől, a tisztaságot, a fényt, pompás voltak a butorok, hatalmas és előkelő szekrény, a szőnyeg vastag és puha, a parketta tükörcsillogása, az egyik sarokban fehér cserépkályha, amelyet télen biztosan bőven jóllakatnak szénnel. Jött be az öregasszony, kezében csészét, a karján szalvétákat hozott, egyet Fejes ur elé tértett, elibe tette a kávé, a mellé egy kisebb szalvétát helyezett. A szekrényből kis kanalat és kést hozott, egy szalmakosárban néhány darab fehér kenyeret, majd egy ezüst edényben fehér kristálycukrot.

— Tessék, — mondta s máris ment kifelé, nyilván, hogy még hozzon valamit.

Fejes ur megnézte, megszagolta a kávé, — a szeme felragyogott, — cukrot tett bele, kettétört egy darab kenyeret, enni kezdett. Nagyszerű volt a kávé, évek óta nem ivott ilyen jót, akkor is vendégségben. Csak az a hibája, hogy nem elég édes, — egyelőre a megszokás miatt nem mert elegendő cukrot tenni bele. De az öregasszony késett, Fejes ur néhány kanál közben megmondta a dolgot, helyesebben: föltalálta magát s nagy gyorsasággal, mintha cselekedetét titokban kellene véghezvinnie, még egy-két kanál cukrot mert a kávéjába.

Betipegett a jó asszonyság, hozott vaját, mézet és lekvárt, újra kínálta, biztatta a vendégét s évés-vevés közben rálesett és megin csak mosolygott, amint látta annak boldogságát.

— Ó ne tessék, ne tessék! — szabadkozott a vendég, szinte meghökkenve a nagy traktától.

Az asszony nem is hederített rá.

— Ejnye még egy kanalat adok a lekvárhoz, — mondta.

Fejes ur szemlét tartott az ujjab finom dolgokon, vaját kent a kenyérré. Azt is megszagolta, — az asszonyság a szekrényénél motoszkált, háttal feléje, — mézet csurgatott rá s nagyot harapott belőle.

Az asszonyság áldogált, egyet-kettőt lépett körülötte, megin eszébe jutott valami.

— Csak tessék enni abból, amit szeret. Egy kis töpörtyüt is hozok, szereti? Van friss töpörtyünk.

— Töpörtyü? A-á, az nagy szerű! De ne tessék! Igazán sok lesz.

— Dehogyan lesz sok. Van nekünk hál' Istennek elég. Mind-

nyájan nagytűek vagyunk. Emil ugyancsak szereti a hasát.

Es már iparkodott is kifelé a törpörtüért. Fejes ur utána nézett s amint becsukódott mögötte az ajtó, jobbra-balra és maga mögé is vetett egy-egy tekintetet, nagy sietséggel előkapta a zsebkendőjét, néhány kanál cukrot mert bele, begöngyölte és visszatette a zsebébe. Jó lesz a lányoknak.

Az asszony még nem jött vissza. Fejes ur máris biztonsággal mérte fel az időt, amelynek az öreg távozása és érkezése közt el kellett telni. Egy kis papírost húzott elő a zsebéből, szelt egy darab vajat, bepakolta és azt is zsebre tette, egy darab fehérkenyeret is eltett, örülnek majd neki a lányok.

Jött a néni a törpörtüvel. Szép nagy darab törpörtük voltak, Kovács ur evett s dicsérte, hogy igen finom. Olyan, mint a vaj. (A vaj pedig olyan, mint a dió, a lekvár oly édes, mint a méz, a méz pedig, istenem, az valami remek!

Az asszonyság nevetett, de mintha muszáj lett volna neki mindig valamit csinálnia, a szekrényből poharat vett le s Fejes ur elé tette, a kancsó vizre azt mondta, hogy az állott, hoz helyette, frissset — s már megint indult kifelé.

Fejes ur most néhány darab törpörtüt pakolt be, eltette s evett tovább, még egy darab fehérkenyeret csuszattatott a zsebébe, újra evett s eközben tündödvé nézte a hig lekvárt, ami pedig legjobban ízlett neki s talán valamennyi étel közt a legfinomabb volt. Kár itt hagyni. Szerette volna az egészet megenni, de nem lehetett, mert sok is volt, meg nem is illett volna. Hm, hm. Töprengett, hogy mit is lehetne csinálni. Valami edényben, — de hát nincs. Hirtelen iratsomót rántott ki a zsebéből, egy

boritékból kivette az aktát, a boritékot tele-mere lekvárral s a külső kabátzsebébe tette. Jaj, hogy örülnek majd a lányok. (Nekik nem kell látni, amikor majd kipakol!) Azután megint egy szelet vajat tett el és papír híján, meg idő híján is, csak úgy a zsebébe süllyesztett néhány darab törpörtüt. A lekvárból annyit vett, hogy a fele maradt csak az edényben.

Az öregasszony jött, hozta a friss vizet. Fejes ur nem mert rá felnézni, de csak néhány pillanatig volt az az érzése, mintha az asszony fürkésző pillantásokat vetne rá. Az öreg jószágok kínáló szava egyszerre feloldotta.

Fejes ur evett bőven mindenből, egy csepp feszélyezettséget sem érzett már, a kínálgatásokra nem is reflektált. Milyen finom ételek! S milyen kitünő a kávé így cukorral! A zacharin, az rettenetes! Különösen a felesége utálja, szegény, ha jut egy kis feketekávéra, inkább ke-serűen issza. — Sívárgóan nézett megint a lekvárra, bánta már, hogy nem evett még többet belőle. Nagyon szerette volna, ha az öregasszony még egyszer ki-menne. Vagy talán kérni kelle-ne tőle? Nem, az lehetetlen

ség. Eh eleget szedett mindenből. A mámi, ha el pakol, biztosan csodálkozni fog. Nem tudja majd megérteni, hogyan is ehetett az ő vendége annyit. Na hát csak csodálkozzon. Arra csak nem gondolhat, hogy — ah, ki van zárva, képtelenség is arra gondolnia.

Befejezte az uzsonnát, ivott egy pohár vizet, s az ujjab kínáló roham ellen derűs kedvvel ezt mondta:

— Ó, szó sincs róla, dehogyan eszem többet. Hisz annyit ettem már, mint egy közönséges napszám-

MEGFERTŐZIK AZ IFJUSÁG LELKÉT A PONYVAIRODALOM KÖNYVEI

AZ egész világban általános a panasz a lelkek eldurvulása miatt. A világháborút követő esztendőben hihetetlen mértékben burjánzott fel minden országban a szennyirodalom. Az az irodalom, mely megfertőzi a lelkeket, eltapossa az erkölcsöket és mindenre, csak éppen jóra nem tanítja az olvasót. Amerikában sem különb a helyzet, mint Európában. New York állam törvényhozása épp az elmúlt hetekben foglalkozott a könyv-cenzura megteremtésének eszméjével. Szomorú jelenség, hogy a szabad Amerikában is komoly formában "cenzuráról" kell beszélni, de a törvényhozásnak, a hatóságoknak megmozdulása indokolt, érthető és helyes.

Magyarország sem jelent kivételt ebben a nemzetközi jelenségben.

A magyar belügyminiszter nemrégiben szigorú rendeletet adott ki a törvényhatóságoknak, hogy az irodalmi szempontból teljesen értéktelen ponyvatérmeteket vizsgálják felül és ezeknek a kártékony nyomtatványoknak a terjesztését minden rendelkezésükre álló erővel akadályozzák meg. A rendelet indoklásában utalás van arra, hogy ezek a ponyvatérmetek főleg az ifjúság lelkét mértelyez- meg és ezért a Szabadsg budapesti tudósítója felkeresett egy gimnáziumi tanárt, akinek a magyar irodalommal való nexusa nem csak abban áll, hogy hivatalból irodalomtörténetet tanít, hanem maga is a legifjabb magyar irodalomnak egyik jelentős nevé munkatársa.

A tanár a magyar ifjúság olvasmányairól ezeket mondotta:

— Ha őszinte akarok lenni, erről a témáról csak sötét képet festhetek. A mai magyar ifjúság valóban szinte kizáróan ponyvairodalom termékeit olvassa. Ennek tulajdonítható, hogy az utóbbi időben úgy elburjánzott az ilyenfajta vállalkozások. Legjobban a detektív regényeket szeretik, Nick Carter, Nick Winter, Nobodi és más hasonló füzetes rémhistoriák nagyon kelendősek. Angol és amerikai milliók lejárászó kalandorkönyvek kerülnek ezután sorra, majd különösen az utóbbi időben Cowboy regényes historiókat fálják. Ha egy ame-

rikai ember átfutná a vadnyugaton lejátszóó eseményeket, megütközne azokon a sok naivitáson, amely ezeken a lapokon előfordul és meggyőződne arról, hogy a könyvek szerzőiként szereplő amerikai írők nem is léteznek, csak az élelmes vállalkozó a nagyobb hitelesség kedvéért biggyeszti oda a neveket.

— A könyv drága, de a ponyvái sem olcsó. Eppen azért az iskolás gyerekek már ninesenek abban a helyzetben, hogy ezeket a füzeteket egyedül megvásárolják. Többen összeállnak s azután a füzeteket egyik kézről a másikra adják. A füzetek teljesen elrongyolódnak, piszkosak lesznek és még közegészségügyi szempontból is lehet kifogást tenni ellenük. Az iskolák igazgatói kiadták az utasításokat a tanároknak, hogy ellenőrizzék a diákokat és ha ilyen füzetet találunk, úgy kobozzák el. Természetesen a magunk részéről mindent megteszünk, de képtelenek vagyunk felvenni a harcot a ponyvairodalom terjesztésével szemben.

— A multkoriban észrevettem, hogy az egyik diákom valamit olvas, odamentem és "A sátni kutyája" című regény került elő a pad alól. Elvettem

tőle és amikor a tanári asztal felé mentem, a diákom utánam jött és sirva kérte, hogy adjam vissza a könyvet, mert nem az övé. Mindjárt be is mondta egy másik osztálybeli társát, akit természetesen szintén vallatóra fogtam. A láncszemen keresztül eljutottam a hatodik tulajdonosig, de ott megszakadt a láncszem, mert az illető gyerek az anyjától esente el a könyvet. Behívtam az anyát is és akkor derült ki, hogy az anyák egymásnak kölcsönözgették a könyveket és végeredményképen "A sátni kutyáját" egy anyá vette el a gyermekétől, azzal, hogy ilyen historiókat olvasni nem szabad, viszont neki meg-tetszett a dolog és a többi anyák között terjesztette. Egészen mulatságos volna a historio, ha nem tükröződne benne vissza a mai helyzet szomorú képe.

— Lehetetlen a ponyvairodalom és a mozikk közötti kapcsolatot eltekinteni, ámbar nagyon jól tudjuk, hogy a mozik nevelő hatását ma már senkise tagadhatja. A fiatalság érdeklődését csak a bűnügyi és kalandor filmek tudják lekötöni. Ma már a hatóság vigyáz arra, hogy ezekhez a filmekhez gyermekeket ne engedjenek és en-

nek az üdvös intézkedésnek a hatását majd később érezni is fogjuk.

— Még jobban értékelni tudjuk azt a változást, ami az ifjúság lelkében vége ment, ha azt vizsgáljuk meg, hogy mit nem olvas most a fiatalság, a miért azelőtt lelkesedett. Itt elsősorban Werne Gyula tudományos regényeire kell gondolni. Mindenki visszaemlékezhetik a maga ifjúságára, hogy egy Werne regényt mindenre képesek voltunk. Ma Verne Gyulát senkise olvassa. Szinte érthetetlen, hogy amikor a technika folyton fejlődik és a tudomány gyakorlatiassága annyira elő-tűnk van, hogy a fiatalság milyen érzéketlenül fordul el a tudományos kalandor regények-től.

— Azelőtt nem csak kötele-ségből olvasták Jókai Mórt, hanem a fiatalság lelkesedett érte. Ma igazán egy diák kezében sem lehet felfedezni. Az indián történetek, a Cooper teljesen kimentek a divatból. A vadlő, Az utolsó mohikán, ma már tisztára a mult emléke. A Tanács bácsi gunyhójáról is mint valami elmult dologról beszélnek. Még az egyetlen ilyenfajta író May Károly, akinek kalandos Winetoo és más indián történe-

teit még olvassák. A régi jó Hoffman Ferenc, aki mulattatva tanított, szintén teljesen divatjamult. Az ifjúsági könyvek ellen olyan nagy az ellenszenv, hogy a kiadó alig mernek karácsony vagy más ünnepek táján egy-egygyel előrukkolni.

— Az olvasmányok pedig teljesen visszatükrözik a gyerekek gondolatvilágát. Ezt legjobban a tornatanárok tudják bizonyítani, mert hiszen akkor, amikor a gyermekeket szabadjára engedik s amikor kedvük szerint játszhatnak, a játékválasztással megmutatják, hogy milyen szempontok foglalják le gondolatvilágukat. A tornatanárok mesélik, hogy a gyermekek majdnem kivétel nélkül a szabadban bujdoskát játszanak, de azt olyan trükkökkel tarkítják, amelyeket a mozikban, a detektív regényekből tanultak el. A háboru óta a harcjátékok is divatban vannak, de ezeknél sem a nyers erő és a birkózás a fontos, hanem egy csomó fantasztikus esel, amelyet maguknak kikombinálnak.

Más oldalról a vidéki viszonyok iránt informálódtunk:

— A vidéki fiatalságot — mondották nekünk — súlyos anyagi bajok gyötrik. Komoly könyveket vagy rendez szépirodalmi munkákat képtelenek megvásárolni és teljesen a ponyvairodalom idegrázó termékeit habozólják. Már a középiskolák alsó osztályaiban kezdik a ponyvairodalmat olvasni, a negyedik és ötödik osztályos diákoknak 90 százaléka ilyen könyveket olvas.

— A tanárok helyes irányítá-sa körülbelül a hetedik osztály-nál kezd érvényesülni. Az alsóbb osztályoknál átlagban leg-feljebb 10-12 diák olvas el hat-hét irodalmi értékű könyvet. A reálistikákban különös-képen csak a kötelező olvasmá-nyokat olvassák. A gimnáziumokban már nagyobb az iro-dalom utáni érdeklődés. A felső-kereskedelmi iskolában egy-két hivatalosan elismert nagyság a kedvenc, a polgári iskolákban pedig tisztán a ponyva uralkodik. Bárhogyn szeretnénk is szé-píteni a dolgot, az igazság az, hogy a vidéken a fejlődő gene-ráció Buffaloval, Nick Carter-al és más hangzatos című re-gényvel hizlalja fantáziáját.

D'ANNUNZIO HIRES SZERELMEI

(Folytatás a 12. oldalról)

vonzó valójába. Hamarosan megírta részére egyik leghire-sebb darabját, a Szent Sebetyént, amelyben a művészö-céte egyik legnagyobb sikerét aratta.

Az isteni Saraht annyira elragadta Ida Rubinstein ebben a szerepben, hogy kedvencévé tette meg és részére akarta hagyományozni, mint egyedüli il-letékes részére az "istenti" el-nevezést.

D'Annunzio szerelme egyre növekedett és általános nézet szerint a szerelem reménytelen volt. Az isteni Ida fittyet hányt a költő szerelmi közeledésire. És ez csak növelte az Ida hirnevét. Az egyetlen nő, aki fittyet hányt D'Annunziónak. Hire járt, hogy a költő feleségül akarta venni, azonban ko-

sarat kapott, mert Ida hallani sem akar róla.

Nemsokára azután Ida eluta-zott Arábiába. Állítólag azért, hogy felkuttassa az eredetét D'Annunzio hirneves illatszere-nek. Elutazása előtt azt mon-dotta, hogy nagyon szeretne megszabadulni valahogyan Gab-rieltől.

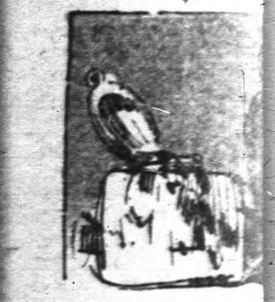
Pedig Gabriele ekkor azzal foglalatkodott, hogy elváljon az első feleségétől és elvegye a kis bécsi zongoraművésznőt. Nemsokára azután jött a háboru, D'Annunzio hirneve ter-jedt, különösen kapcsolatban Piumével. Ida pedig visszatért, hogy a háboru költőjét meg-vigasztalja.

Ekkor azonban furesa dolog történt. Idát nem bocsajtották be a Gabriele villájába. Több-

ször megpróbálta bejutni, de nem sikerült. Ida ekkor két-ségebesében elutazott Afriká-ba oroszlánt vadászni, míg Gab-rielle kijelentette, hogy elvonul a világtól és trappista barát lesz. El is vonult a zárdába. Ott töltötte a napjait a rend egyszerű ruhájában, imádkozva és dolgozva. Azonban csak né-hány hónapig. Hirtelen újból visszakértél a Rivierára, ahol ismét a régi költségek, extrava-gans, hercegi életmódját foly-tatta.

Es most talán az élet telének közeledtére megtér a csapodár fiú és megkomolyodik egyetlen szerelem mélységes lángjainál.

Avagy talán — és ez a való-színűbb a párisiak szemében, végre eljött az a nő, aki a esa-podárt meg tudja zabolázni.

A SZEMŐI ORVOSSÁG

SOK embernek kellemet-
len már a — szemője,
az asszonyok és férfiak
nek tőle megszabadulni, ha
nem azon a részén értelem-
melvet embertársak is ha-
Aszénhit azt tartja, hogy
kellemetlenkedő kidörögde-
ráolvasással el lehet tántor-
tani.

Dr. Nimi olasz orvos
tanulmányait tett Tripoli-
itt meglegő szokásokat tal-
legtöbb helyen a borbélyok
közok a szemőjeok eltá-
Az ezzel ellátottak le-
asszony
a borbély
egy szem-
ésőm va-
rőla, ha
társá-
— Ha
mője-
— ké-
a szem-
van, mire a borbély ezt-
magának. Amikor kivásva-
megy a kertbe és a fűgő-
fát vag le. Ebből az árt-
nyiszor hasít bele, ahány
van a pácienseknek. A fűg-
azután kiteszi a napra, hogy
radjon.

— Látd ezt az ágat? —
ja az oda hívott páciensek-
a te ágad. Annyit vágtam
hány szemőjeok van. Mire
elcsárad, nem lesz többé
csőd.

Dr. Nimi azt állítja, hogy
mődzor valóban eltüntet-
mőjeoket. Semmiféle oper-
vagy gyógyszerrel nem
pusztán a fűgőfát — de
Szerinte ennek az a magya-
r hogy a páciensek sűrűen
nak azt a gondolatot, hogy
szárad az ág, eltűnnek az
őlesei is.

Egy másik orvos, dr. Boyer
től abból indul ki, hogy az-
tíval el lehet tántorítani a
csőket. Ha ilyen ügyben
kezik más a betegek, így
kérnek:

— Nagyszerű mert talált-
a szemőjeok ellen. Már kit-
taltam a hatást. Bizonyos
használni fog. Legyen ny-
néhány hét múlva eltűnnek
mőjeok.

Erősen költséges ivóvizet
tatott vattával köti be a
csőket s a szemőjeok néha-
alatt kismaradnak.

Egy brazilai származású
már több orvosnál járt, hogy
szabaduljon a kellemetlen
csőktől. Az orvosok saláta-
tejavallt és más savakkal
Még Bostong-sugarak alá is
az eltűnt, sem akart csu-
kut. Minder kihíváló volt.
Boyer erre így szőlt a kétség-
leányban:

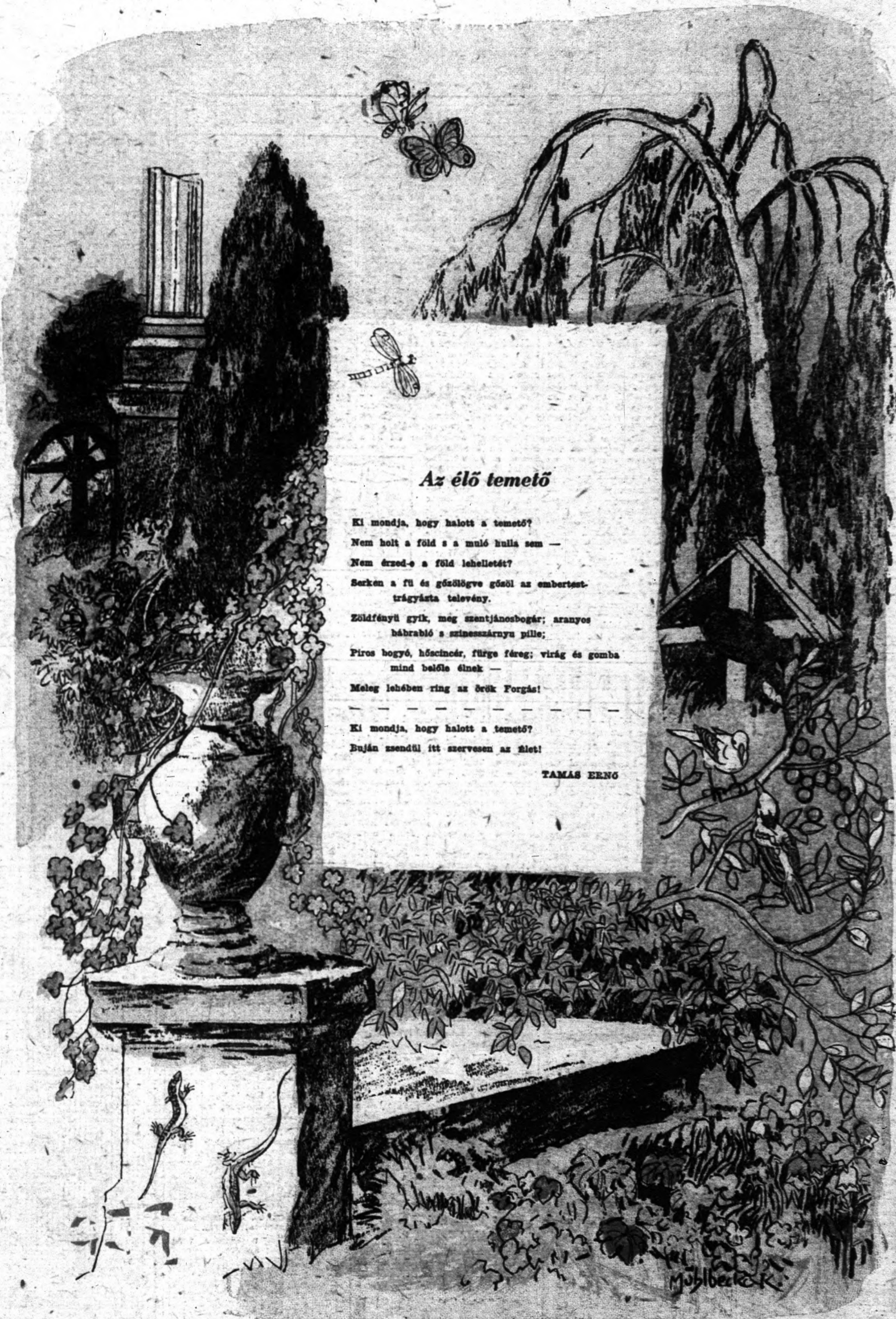
— Néze, nekem olyan hom-
van, amelyet a Szentföldről
Ha ezt a homokot ráteszi a
csőkre, bizonyos, hogy ki-
pusztulni.

A leány örömmel fogadta
orvosi tanácsot s a szemőjeok
hány nap alatt valóban el-
tak.

Dr. Pech montpellier-i orvos
rőn tud a szuggesztio ilyen-
ről. 1911 március 17-én a mo-
lieri hatonai kórházba egy ka-
vettek fel, akinek a kezén
szemőjeok dörögtek. Le-
tografáltak a kezét. Elektrom-
gal négy szemőjeok kiirtottak
többé nem nyultak hozzá.
Ellenére a többi szemőjeok
től eltűntek. Amikor megkér-
t a katonát, hogy nem tett-e val-
ez így szőlt:

— Még hozzájuk se nyultam,
arra gondoltam erősen, hogy
volna, ha a többi is elmes-
hae fenébe. Erre azután lass-
sorraválni kezdtek, míg végül
tultak.

Ezeket az eseteket orvos-
gyeztek fel ugyan, mindamellett
bizonyos óvatossággal szabad-
juk következtetést vonni.
hogy szuggesztio és a szem-
eltűnése között összefüggés
még több adatra és ellenőrzés-
ra várunk.

Az élő temető

Ki mondja, hogy halott a temető?
 Nem holt a föld s a muló hullá sem —
 Nem érez-e a föld lehelletét?
 Szerken a fű és gőzölgve gőzöl az embertest-
 trágyáta talavány.
 Zöldfényű gyík, meg szantjánosbogár; aranyos
 hábrabló s szinészárnyu pillé;
 Piros bogó, hősincér, fűrgé féreg; virág és gomba
 mind belőle élnek —
 Meleg leheben ring az örök Forgás!

Ki mondja, hogy halott a temető?
 Buján szendül itt szervesen az élet!

TAMÁS ERNŐ